

FD

FORSVARSDPARTEMENTET

Høringsnotat

Forskrift om unntak fra og tilpasning til universitets- og høyskoleloven for Forsvarets høyskole

17.04.2026

Innhold

1. Innledning.....	4
2. Forslagene i høringsnotatet.....	4
3. Bakgrunn.....	6
3.1 Utdanningsreformen i Forsvaret (URE) og videreutvikling av utdanningssystemet	6
3.2 Forsvarets utdanningssystem.....	6
3.3 Om militær profesjonsutdanning	7
3.4 Om Forsvarets høyskole	8
3.5 Forsvarsløftet innebærer at behov for utdanning i Forsvaret øker	8
4. Departementets forslag.....	9
4.1 Formål.....	9
4.2 Myndighet til forsvarssjefen om å gi unntak i krig, når krig truer, eller ved styrkeoppbygging	9
4.3 Unntak fra universitets- og høyskolelovens kapittel 4 om organisering og ledelse....	10
4.3.1 Innledning.....	10
4.3.2 Styrets sammensetning	10
Gjeldende rett	10
Departementets forslag.....	10
4.3.3 Valg og oppnevning av styret	13
4.3.4 Regler for rektor ved FHS	13
Gjeldende rett	13
Departementets forslag.....	14
4.4 Særregler knyttet til ansettelse	15
4.4.1 Gjeldende rett	15
4.4.2 Departementets forslag.....	16
4.5 Unntak fra uhl. § 7-10 om klage på vedtak om ordensstraff, oppsigelse, suspensjon og avskjed ved statlige universiteter og høyskoler	18
4.6 Unntak fra regler om opptak til høyere utdanning	19
4.6.1 Samordna opptak	19
4.6.2 Unntak fra og tilpasning til opptaksforskriften	20
4.7 Unntak fra universitets- og høyskoleforskriften om arbeidsomfang.	22
4.7.1 Gjeldende rett	22
4.7.2 Departementets forslag.....	22
4.8 Vilkår for rett til å gå opp til eksamen.	24
4.9 Vedtak om utestengning og tap av studierett.....	25

4.9.1	Gjeldende rett	25
4.9.2	Departementets forslag.....	25
4.10	Unntak fra regler om samordning av vedtak om godkjenning av utenlandsk høyere utdanning	26
4.11	Unntak fra bestemmelse om samarbeid med studentskipnad i § 10-1 fjerde ledd....	27
4.12	Unntak fra § 12-11 register for informasjonsutveksling om reaksjoner (RUST)	27
4.12.1	Gjeldende rett	27
4.12.2	Departementets forslag.....	27
4.13	Regulering av krav til studenters skikkethet, skikketshetsnemnd og saksbehandling	28
4.13.1	Bakgrunn.....	28
4.13.2	Gjeldende rett	28
4.13.3	Departementets forslag.....	30
	Vurderingskriterier	30
	Saksbehandling.....	33
	Skikkethetsnemnda	33
4.14	Forsvarets høgskoles nemnder	33
4.14.1	Nemnd for studentsaker	33
	Gjeldende rett	33
	Departementets forslag.....	34
4.14.2	Forsvarsdepartementets klagenemnd for FHS.....	34
	Gjeldende rett	34
	Departementets forslag.....	35
4.15	Forsvarsdepartementets og Forsvarets myndighet	36
4.16	Ikrafttredelse	37
5.	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	37
	Forslag til forskrift om unntak fra og tilpasninger til universitets- og høyskoleloven for Forsvarets høgskole	38

1. Innledning

Forsvarsdepartementet sender med dette på høring forslag til ny forskrift om unntak fra og tilpasninger til universitets- og høyskoleloven for Forsvarets høgskole (heretter kalt tilpasningsforskriften).

Lov 8. mars 2024 nr. 9 om universiteter og høyskoler (uhl.) trådte i kraft 1. august 2024, og gjelder for alle universiteter og høyskoler. Det følger av lovens § 1-2 tredje ledd bokstav a at Kongen kan gi forskrift om unntak fra og nødvendige tilpasninger til lovens regler for enkelte institusjoner som tilbyr høyere utdanning.

Kunnskapsdepartementet har fremhevet at terskelen for unntak skal være høy, jf. prop. 126 L (2022-2023).

Den nå opphevede lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (uhl. 2005) gjaldt i utgangspunktet ikke for FHS. Loven var likevel gjort delvis gjeldende gjennom forskrift 30. juli 2018 nr. 1211 om delvis anvendelse av universitets- og høyskoleloven for Forsvarets høgskole og om nemnder (heretter kalt forskriften om delvis anvendelse). Forskrifter som er fastsatt med hjemmel i regler som ble opphevet eller endret ved ikrafttredelsen av uhl., gjelder til departementet fastsetter noe annet, jf. uhl. § 17-3. Den nå opphevede uhl. 2005 og forskriften om delvis anvendelse for FHS gjelder dermed frem til ny tilpasningsforskrift trer i kraft.

Forsvarsdepartementet har utarbeidet høringsforslaget i dialog med Kunnskapsdepartementet og Forsvaret.

2. Forslagene i høringsnotatet

Formålet med den foreslåtte tilpasningsforskriften er å ivareta særskilte krav for at FHS kan gi god og relevant utdanning av høy kvalitet.

Departementet foreslår at forsvarssjefen i krig, når krig truer, eller ved styrkeoppbygging etter forsvarloven § 17 tredje ledd bokstav e, gis myndighet til å bestemme at uhl. med forskrifter, delvis eller i sin helhet, ikke skal gjelde for FHS.

Departementet foreslår å videreføre dagens styresammensetning ved FHS, med et styre bestående av 9 medlemmer, hvorav tre velges blant institusjonens ansatte, én velges blant studentene, tre plasser forbeholdes sjefene for de tre forsvarsgrenene Hæren, Sjøforsvaret og Luftforsvaret, mens to representanter, inkludert styrets leder, skal være uten tilknytning til forsvarssektoren. Dette innebærer en særregulering i forhold til uhl. § 4-3 om styrets sammensetning. I tillegg er det behov for unntak fra uhl. §§ 4-4 første ledd, samt fjerde til sjette ledd, for valgkretsen grensjefer. § 4-4 første ledd gjelder oppnevningstid for styremedlemmer, § 4-4 fjerde ledd hvem som skal foreslå eksterne styremedlemmer, § 4-4 femte ledd begrensning på gjenoppnevning etter sammenhengende fungering i åtte år, mens § 4-4 sjette ledd fastsetter at kravene i likestillings- og diskrimineringsloven § 28 om representasjon av begge kjønn må være oppfylt innen den enkelte gruppe. Departementet foreslår at militær rektor ved FHS fortsatt skal ansettes i henhold til Forsvarets ansettelsesreglement, slik praksis er i dag. Dette medfører unntak fra uhl. § 4-5 første ledd om at rektor skal ansettes på åremål og av styret.

Departementet foreslår at ansatte ved FHS utenom i sivile forsknings- og undervisningsstillinger, ansettes i henhold til Forsvarets ansettelsesreglement. Det er

nytt av forslaget at FHS selv kan ansette sivile i forsknings- og undervisningsstillinger. Departementet foreslår at klage på vedtak om ordensstraff, oppsigelse, suspensjon og avskjed ved FHS avgjøres av Forsvarsdepartementet. Dette viderefører gjeldende rett for FHS, men fraviker fra uhl. § 7-10 om at slike klager avgjøres av styret selv, eller av departementet når vedtaket er fattet av styret.

Departementet foreslår en egen bestemmelse om rangering av søkere som viderefører gjeldende forskrift om delvis anvendelse § 5. Forslaget går ut på at søkere til utdanning ved FHS som har opptaksprøve som spesielt opptakskrav, som i dag kan rangeres etter forskrift om opptak til høgare utdanning § 7-1 til 7-9, 7-11, 7-12 og kapittel 9; på grunnlag av undersøkelser og opptaksprøver; eller på grunnlag av en kombinasjon av de to foregående. Forsvaret fastsetter hvilket alternativ som skal følges for den enkelte utdanningen. Fastsatte kvoter for førstegangsvitnemål gjelder med mindre Forsvaret har fastsatt unntak. Tjeneste i Forsvaret utover førstegangstjenesten gir ett tilleggspoeng. Stiller to søkere likt eller tilnærmet likt ved opptak til videregående offisersutdanning, skal søkeren av det kjønn som er underrepresentert blant studentene ved utdanningen, rangeres først. Departementet foreslår at Forsvaret, når særskilte omstendigheter gjør det ønskelig og det er i tråd med EØS-avtalen, kan fastsette kvoter på studier for søkere med tilknytning til Nord-Norge. Departementet foreslår at FHS foreløpig fortsatt skal være unntatt uhl. § 8-5 om Samordna opptak (SO). Regjeringen har i Prop. 87 S (2023-2024) annonsert at det skal bli mulig å søke på Forsvarets utdanninger gjennom SO, men det gjenstår fortsatt en del arbeid for at dette skal være mulig. Departementet foreslår unntak fra opptaksforskriften § 7-10 om tilleggspoeng for alder, og § 7-13 om rangering på grunnlag av særskilt vurdering.

Departementet foreslår at universitets- og høyskoleforskriften § 1-11 bokstav f om at studietilbudets samlede arbeidsomfang skal være på 1500–1800 timer per år for heltidsstudier, ikke skal gjelde for FHS.

Departementet foreslår videre unntak fra uhl. § 9-9 om samordning av vedtak om godkjenning av utenlandsk høyere utdanning; uhl. § 10-1 fjerde ledd om at institusjonen skal samarbeide med studentsamskipnaden om læringsmiljø og studentvelferd; samt uhl. § 11-4 første ledd om rett til å gå opp til eksamen.

Departementet foreslår å gi hjemmel til FHS til å utestenge studenter som følge av tapt klarering eller manglende oppfyllelse av medisinske krav. Departementet foreslår videre å gi hjemmel for FHS til å bortvise studenter som ikke har tilstrekkelig autorisasjon.

Departementet foreslår at det gjøres unntak fra registrering i det nasjonale register forinformasjonsutveksling om reaksjoner (RUST) for vedtak om utestengelse på bakgrunn av skikkethet, vedtak om utestengelse som følge av tapt sikkerhetsklarering eller manglende oppfyllelse av medisinske krav, vedtak om bortvisning som følge av tapt autorisasjon og vedtak om reaksjoner gitt til skjærmede studenter ved FHS.

Departementet foreslår regler om skikkethetsvurdering av studenter ved FHS. Forslaget innebærer at dagens regler for saksbehandling og skikkethetsnemnda i hovedsak videreføres, men at det foretas en regelteknisk endring, ved at forskriften

der det er hensiktsmessig henviser til saksbehandlingsreglene i universitets- og høyskoleforskriften kapittel 7. Departementet foreslår også endring i vurderingskriteriene for skikkethet. Hensikten er å gi bedre veiledning. Terskelen for skikkethet foreslås videreført.

Departementet foreslår regler om Forsvarsdepartementets klagenemnd for FHS, og om hvilke saker nemnda skal behandle, samt grensedragninger mellom Forsvarsdepartementets klagenemnd og nemnda for studentsaker. Reglene er i hovedsak en videreføring av gjeldende rett.

3. Bakgrunn

3.1 Utdanningsreformen i Forsvaret (URE) og videreutvikling av utdanningssystemet

For å blant annet lykkes med innføringen av ordningen for militært tilsatte (OMT), jf. prop. 111 LS (2014–2015), ble det gjennom Utdanningsreformen i Forsvaret (URE) gjort større endringer i Forsvarets utdanningssystem. Stortinget besluttet gjennom vedtak til Innst. 62 S (2016–2017) til Prop. 151 S (2015–2016) *Kampkraft og bærekraft – Langtidsplan for forsvarssektoren* blant annet at Forsvaret skal ha institusjoner for høyere utdanning som er godt forankret i det sivile samfunn og at utdanningsinstitusjonen skal følge sivile utviklingstrender der det er hensiktsmessig. URE skulle samtidig ivareta egenarten til den militære profesjonsutdanningen og sikre god kvalitet i Forsvarets utdanninger. Et av tiltakene var å opprette én felles høyskole i Forsvaret.

Som akkreditert høyskole skal FHS i utgangspunktet følge de samme krav, lover og regler som sivile høyskoler og universitet. Til forskjell fra statlige universitets- og høyskolestyrer som svarer direkte til Kunnskapsdepartementet, og som etter universitets- og høyskoleloven er gitt tilsettingsmyndigheten for de ansatte ved utdanningsinstitusjonen, svarer styret ved FHS til forsvarssjefen. Ansettelser ved FHS skjer i henhold til Forsvarets ansettelsesreglement. Dermed er deler av organiseringen av FHS noe divergerende sammenlignet med sivile utdanningsinstitusjoner.

Forsvaret har siden implementeringen av URE gjort nyttige erfaringer, og er i prosess med å videreutvikle alle deler av utdanningssystemet, samtidig som FHS som organisasjon utvikles. Langtidsplanen for Forsvaret, Prop. 87 S (2023–2024), skaper ytterligere grunnlag for vekst og behovet for utdanning øker.

3.2 Forsvarets utdanningssystem

Forsvarets utdanningssystem omfatter nivådannende utdanning, fag- og funksjonsutdanning og ulike etter- og videreutdanninger.

Nivådannende utdanning vil si utdanning som kvalifiserer til tjeneste på ulike nivåer i Forsvaret. Den nivådannende utdanningen omfatter blant annet bachelor- og masterutdanningene ved FHS.

Forsvarets utdanningssystem legger opp til flere ulike veier til en karriere i Forsvaret. Etter fullført førstegangstjeneste kan det søkes på nivådannende utdanning, som gir fast jobb som offiser eller spesialist, såkalt grunnleggende offisersutdanning (GOU). GOU er tilgjengelig også for søkere uten førstegangstjeneste fra før. Utdanningsnivået kan oppnås enten ved militær profesjonsutdanning ved krigsskolene som gir

bachelorgrad, eller gjennom et kortere utdanningsløp for personell som har minimum en sivil bachelorgrad fra før.

Fag- og funksjonsutdanning (FFU) er Forsvarets samlebetegnelse for fagutdanning, fagopplæring og funksjonsrettet utdanning og opplæring. FFU er målrettet utdanning for å kvalifisere den enkelte til å kunne utøve en funksjon eller operere et våpensystem innenfor et bestemt fagområde eller bransje i Forsvaret. Det meste av FFU gis ved Forsvarets våpenskoler i hæren, sjøforsvaret og luftforsvaret. Våpenskolene gjennomfører ca. 3800 kurs av kortere og lengre varighet årlig, for omtrent 38 000 kursdeltakere. Forsvaret har lenge jobbet med å se på hvordan deler av forsvarets fag- og funksjonsutdanninger kan gis som fagskoleutdanning akkreditert etter nasjonale sivile standarder. Forsvarsdepartementet sendte 4. desember 2025 forslag om en egen tilpasnings- og unntaksforskrift for Forsvarets fagskoler til fagskoleloven på høring med frist 16. januar 2026. FFU faller utenfor virkeområdet for uhl. med tilhørende forskrifter, og den foreslåtte tilpasningsforskriften for FHS.

Forsvarets etter- og videreutdanning rommer et bredt spekter av utdanningsmuligheter for både sivilt og militært personell, og åpner i noen tilfeller for deltakere fra sivil sektor. Eksempler er sjefskurset og andre etter- og videreutdanningskurs ved FHS, og ulike doktorgradsstipendiatstillinger.

Studentene ved FHS tilhører ulike personellkategorier. Noen er militært eller sivilt ansatte i Forsvaret, mens andre tilhører kategorien militær student og har en utdannings- og plikttjenestekontrakt med Forsvaret, jf. forsvarsloven §§ 3 bokstav d og 25 c. Bachelorstudentene, altså kategorien militær student, er underlagt de samme bestemmelsene for arbeidsbelastning som ansatte og følger det normale arbeidsåret i Forsvaret (11 måneder). De militære studentene mottar 1 G årlig i stipend, bor kostnadsfritt i høyskolens militære leirer og får dekket måltidene under studiet. Utdanning i Forsvaret godkjennes ikke for utdanningsstøtte etter forskrift om utdanningsstøtte i Norge § 5 bokstav a. Studentene mottar derfor ikke utdanningsstøtte i form av lån eller stipend, utover stipendet fra Forsvaret.

3.3 Om militær profesjonsutdanning

En profesjonsutdanning er en høyere utdanning som kvalifiserer til et bestemt yrke eller en bestemt profesjon. Regjeringen beskriver i profesjonsmeldingen, Meld. St. 19 (2023–2024) *Profesjonsnære utdanninger over heile landet*, at arbeidslivet vil være i stor endring fremover, og at det er nødvendig at flere utdanner seg til profesjonsyrkene.

Profesjonsutdanningene utdanner i all hovedsak til samfunnskritiske stillinger. Det har følgelig store konsekvenser om profesjonsutøvere ikke er skikket til yrket etter gjennomført utdanning. En profesjonsutdanning er utformet slik at kunnskapen utdanningen gir, skal kunne brukes direkte i yrkespraksisen. Det innebærer også at kunnskap, verdier og ferdigheter som blir utviklet gjennom profesjonsutdanningen, er en viktig forutsetning for kompetent og profesjonell utøvelse av yrket. Nyutdannede kandidater skal være godt forberedt på arbeidsoppgaver og utfordringer de vil møte i yrket de utdanner seg til, og de skal være rustet til å håndtere arbeidet på en kompetent og ansvarlig måte.

Det økende behovet for profesjonsutøvere gjør seg særlig gjeldene i lys av den alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen og Forsvarets økende behov for personell og kompetanse det kommende tiåret. Frem mot 2036 skal Forsvaret oppbemanne med 4600 nye ansatte, i tillegg til vernepliktige i førstegangstjenesten og reservister, og det

vil være behov for flere offiserer, spesialister og sivile for at Forsvaret skal være i stand til å løse de oppgavene Stortinget har besluttet gjennom behandlingen av Prop. 87 S (2023-2024).

Når det gjelder den militære profesjonen, er den særegen ved at den har monopol på bruk av militær makt på vegne av nasjonen. Soldater bærer dermed ansvaret for å håndtere våpenmakt i samsvar med internasjonale lover og normer, selv under krevende og komplekse situasjoner. I tillegg til teknisk ekspertise, krever også rollen et høyt etisk refleksjonsnivå og moralsk ansvarlighet blant profesjonsutøverne.

En egen og felles profesjonsidentitet er et grunnleggende trekk for alle profesjoner. Profesjonsidentiteten i Forsvaret er sterk, og er en grunnleggende del av den moralske kampkraften. Uniformer og distinksjoner er eksempler på viktige identitetsmarkører. Sterke, felles opplevelser er også sentrale for formingen av identiteten. I tillegg skiller livet i garnison, på øvelser og seilas seg fra livet i det sivile samfunnet. Samtidig bidrar utdanning og trening i Forsvaret, sammen med eksempelvis seremonier, sosiale arrangementer, utmerkelse og merkedager, til utvikling av en egen profesjonsidentitet i Forsvaret.

Profesjonsutdanningene i Forsvaret skal bestå av både teori, praktisk utdanning og drill, samtidig som det må være tid til modning og refleksjon. Etter endt utdanning skal studentene ha tilstrekkelig kompetanse til å gå inn i operative stillinger i Forsvaret. Det har store konsekvenser om de militære profesjonsutøverne i Forsvaret ikke er skikket til yrket etter gjennomført utdanning. Bachelorutdanningene ved FHS omfatter obligatoriske aktiviteter for testing og trening av studentenes teoretiske og praktiske ferdigheter, herunder øvelser og eller seilas.

3.4 Om Forsvarets høgskole

Som akkreditert høyskole skal FHS tilby høyere utdanning på høyt internasjonalt nivå jf. uhl. § 1–1 a. Videre skal FHS, som Forsvarets høyere utdanningsinstitusjon, være en relevant og attraktivt akademisk profesjonsinstitusjon innen militær kjernekompetanse jf. forskriften om delvis anvendelse § 1. FHS' primære formål er å sikre at Forsvaret utdanner kandidater med rett kompetanse, til riktig målgruppe og til rett tid for Forsvarets operative avdelinger.

Utdanningens formål er å gjøre de militære kandidatene i stand til å lede militære operasjoner og løse militære oppdrag for nasjonens og alliertes sikkerhet. I ytterste konsekvens utøves det militære yrket praktisk og kognitivt under ekstreme og ukjente forhold. Militært lederskap settes på prøve i situasjoner som omhandler liv og død for både en selv og andre, og i etiske og juridiske dilemmaer. Det fordrer kunnskapsrike, kritisk tenkende, reflekterte, mentalt og fysisk robuste, selvdisiplinerte, ansvarlige, handlekraftige, sosialt kompetente og uselviske militære ledere.

FHS, under navnet Forsvarets skolesenter og Forsvarets krigsskoler, har over lang tid levert akkreditert utdanning i henhold til universitets- og høyskoleregelverket. Gjennom URE ble den høyere akademiske skolevirksomheten i Forsvaret samlet under én felles høgskole i 2017. FHS er i dag delvis underlagt uhl. med tilhørende forskrifter, i tillegg til nasjonale bestemmelser for Forsvaret og Forsvarets egne bestemmelser og retningslinjer.

3.5 Forsvarsløftet innebærer at behov for utdanning i Forsvaret øker

Forsvaret er statens fremste maktmiddel for å ivareta Norges sikkerhet i tråd med sikkerhets- og forsvarspolitiske mål. Stortinget og regjeringen har gjennom langtidspanen for forsvarssektoren, Prop. 87 S (2023–2024), beskrevet Forsvarets

oppgaver, og med hvilken ambisjon disse skal løses. Oppgavene er utledet av de sikkerhets- og forsvarspolitiske målene, og ambisjonene er satt i rammen av forsvarskonseptet. Forsvarets planverk, struktur og operative kapasiteter skal utvikles for å kunne løse de dimensjonerende oppgavene.

Forsvarsløftet krever en vesentlig styrking av Forsvarets struktur, kapasitet, volum, fleksibilitet og utholdenhet. En av forutsetningene for forsvarsløftet er et personell- og kompetanseløft, som omfatter en rekke tiltak for å bemanne Forsvarets struktur med tilstrekkelig personell med riktig kompetanse. Forsvarssektoren består av dedikerte ansatte og vernepliktige som løser oppdrag hver dag. Det er personellet i forsvarssektoren som omgjør våpenplattformer og doktriner til operativ evne. For å oppfylle langtidsplanens ambisjon vil det de neste årene være behov for langt flere ansatte, vernepliktige og reservister enn i dag. For å lykkes med dette tar regjeringen grep for å styrke Forsvarets utdanningsinstitusjoner.

Målene og ambisjonene i Prop. 87 S (2023–2024) medfører et økt trykk på utdanning av både nyansatte og allerede ansatt personell. Det tar tid å utdanne militære profesjonsutøvere, og derfor haster det også med å øke utdanningskapasiteten. I tillegg er det viktig at veksten følges av tiltak for å bevare kvaliteten og anseelsen til utdanningsinstitusjonene i Forsvaret. Dette innebærer blant annet at Forsvarets akkrediterte utdanninger følger nasjonale standarder for utdanning. For at Forsvaret skal oppnå målsettingene, er det imidlertid nødvendig med flere unntak og tilpasninger av dagens regelverk for FHS fra uhl.

4. Departementets forslag

4.1 Formål

Departementet foreslår at formålet med forskriften er å ivareta særskilte krav for at FHS kan gi god og relevant utdanning av høy kvalitet.

4.2 Myndighet til forsvarssjefen om å gi unntak i krig, når krig truer, eller ved styrkeoppbygging

Forsvarssjefen har kommandomyndighet over de militært tilsatte.

Kommandomyndigheten er retten og plikten til å føre kommando på den måten og i det omfanget som er tjenstlig påkrevd og tillatt. FHS primæroppdrag er å utdanne offiserer og spesialister til Forsvaret. I krig, når krig truer eller ved styrkeoppbygging etter forsvarsloven § 17 tredje ledd bokstav e, endrer høgskolens rolle seg. I en slik situasjon kan det være nødvendig å gjøre unntak fra loven for å kunne løse høgskolens oppdrag i nasjonalt operativt planverk, jf. beredskapssystem for forsvarssektoren (BFF).

Forsvarssjefen kan i henhold til gjeldende forskrift om delvis anvendelse § 4 tredje ledd, i krise, i krig, eller når krig truer, bestemme at tidligere uhl. kapittel 9 om styret ikke skal gjelde for FHS. Dette unntaket i dagens forskrift anses utilstrekkelig for å løse FHS' oppdrag i nasjonalt operativt planverk.

Departementet foreslår i tilpasningsforskriften § 2-12 derfor å gi forsvarssjefen myndighet til i krig, når krig truer, eller ved styrkeoppbygging etter forsvarsloven § 17 tredje ledd bokstav e, å bestemme at uhl. delvis eller i sin helhet, med tilhørende forskrifter, ikke skal gjelde for FHS. Vurdering av behovet for unntak for å ivareta Forsvarets behov, gjøres på nytt hvert halvår i tråd med operative planer.

Bestemmelsen åpner for at FHS kan brukes fleksibelt etter situasjonens behov. Hjemmel til å gi unntak gjelder bare ved styrkeoppbygging, i krig eller når krig truer. Departementet understreker at terskelen for unntak dermed er høy. Unntak skal kun gis dersom det er nødvendig for at FHS skal kunne løse sitt oppdrag etter nasjonalt planverk og BFF. Utdanningenes innhold skal alltid være relevant, og kvalitetskravene til en akkreditert høyskole skal oppfylles så langt det er mulig. Dette er presisert i forslaget til forskriftstekst. Det er likevel rimelig å anta at for eksempel krav til læringsmiljø ikke vil være mulig å alltid oppfylle i en krigssituasjon. Utdanningene ved FHS vil kunne endres i innhold og varighet, og kandidatene til de prioriterte nivådannende utdanningene kan ha annen bakgrunn enn i fredstid. Dersom det er behov for å komprimere utdanningene, vil eksempelvis arbeidsbelastningen også kunne øke.

Hensikten med unntakshjemmelen er å åpne for at FHS i krise og krig skal kunne gi akkreditert utdanning på samme måte som i fredstid. Departementet mener det i en eventuell krise eller krigssituasjon fremdeles er viktig og nødvendig å gi kvalitetssikret og akkreditert utdanning.

4.3 Unntak fra universitets- og høyskolelovens kapittel 4 om organisering og ledelse

4.3.1 Innledning

Reglene om organisering og ledelse ved statlige universiteter og høyskoler fremgår av uhl. kapittel 4. Reglene om styrets ansvar, styrets sammensetning, oppnevning av styremedlemmer og ledelsesmodell er i hovedsak en videreføring av tidligere uhl.¹

Stortinget besluttet gjennom vedtak til Innst. 62 (2016-2017), jf. Prop. 151 S (2015-2016) at det skulle opprettes et styre for den konsoliderte høyskolen i Forsvaret som en del av URE. Styret skulle etableres etter hovedmodellen i uhl., samtidig som styret skulle sikre en reell faglig innflytelse fra forsvarsgrenene.² I forskriften om delvis anvendelse er kapittel 9 om styret i den tidligere uhl. gjort gjeldende for FHS, med unntak for §§ 9-6 sjette ledd og 9-7 tredje ledd. Det er gjort tilpasninger til §§ 9-3 om styrets sammensetning, samt i 9-4 om valg og oppnevning av styret.

4.3.2 Styrets sammensetning

Gjeldende rett

Uhl § 4-3 om styrets sammensetning beskriver størrelsen på og sammensetningen av styrene ved universiteter og høyskoler. Utgangspunktet i uhl. er at styret skal ha elleve medlemmer. Fire av medlemmene skal velges blant ansatte i vitenskapelige stillinger, ett blant de teknisk og administrativt ansatte, to blant studentene, mens fire skal være eksterne medlemmer. Departementet utpeker ett av de eksterne styremedlemmene til å være styrets leder. Endringer i styresammensetningen eller styreordningen ved institusjonene ut over det som fremgår av bestemmelsen, krever en særskilt begrunnelse jf. uhl. § 4-3 fjerde ledd. Reglene om styrets sammensetning er en videreføring av rettstilstanden etter den tidligere uhl. § 9-3, som er gjort gjeldende for FHS med vise tilpasninger gjennom tilpasningsforskrift § 2 bokstav h.

Departementets forslag

Departementet foreslår at gjeldene styresammensetning ved FHS videreføres. Det innebærer at styret skal bestå av ni medlemmer. Tre representanter skal være valgt

¹ [Prop. 126 L \(2022–2023\) kapittel 8](#)

² [Prop. 151 S \(2015–2016\)](#)

blant institusjonens ansatte, hvorav minimum én av disse representantene skal være fra de tekniske eller administrativt ansatte; én representant skal være valgt blant studentene, men at studentene skal ha rett til å møte med ytterligere én student med tale- og forslagsrett; tre styreposisjoner skal være representert av sjefene for forsvarsgrenene Hæren, Sjøforsvaret og Luftforsvaret; mens to representanter, inkludert styrets leder, skal være fra utenfor forsvarssektoren.

Begrunnelsen for forslaget er at FHS har et oppdrag, en organisering og en driftsform som til dels avviker fra det som er vanlig for sivile universiteter og høyskoler.

Hovedmodellen for styrets sammensetning i uhl. § 4-3 første ledd dekker ikke Forsvarets behov for en bredere brukerrepresentasjon fra forsvarsgrenene inn i styret, slik at brukeren får reell innflytelse over utdanningene. FHS utdanner hovedsakelig militære ledere og profesjonsutøvere, og utvikler kompetanse i henhold til kravene som stilles til Forsvarets oppgaveløsning. Det er derfor viktig at utdanningstilbudet i Forsvaret til enhver tid reflekterer styrkestrukturens behov for og krav til kompetanse. Når det kommer til høyere utdanning, er det grensjefene i Forsvaret, det vil si sjefene for henholdsvis Sjøforsvaret, Hæren og Luftforsvaret, som styrkeprodusenter som har det overordnede ansvaret for å stille krav og synliggjøre behov til utdanningenes innhold. Det er viktig at forsvarsgrenene tar del i å utforme utdanningstilbudet gjennom sin kunnskap om hvilken kompetanse som er nødvendig og etterspurt i de ulike fagmiljøene og avdelingene i forsvarsgrenene.

For å sikre at brukerperspektivet ivaretas skal tre styreposisjoner være representert av sjef for Hæren, sjef for Sjøforsvaret og sjef for Luftforsvaret, det vil si grensjefene. Grensjefene skal ha fast plass i styret i kraft av sin rolle som grensjef. Det er ikke avgjørende hvilke fysiske personer som bekler rollen som grensjef. Dersom personene slutter som grensjef, vil vedkommende automatisk også fratruke styret. Når en ny offiser tiltrer rollen som grensjef, erstatter vedkommende automatisk den avtroppende offiseren i styret. Grensjefenes varaer skal velges blant sjefene i de øvrige driftsenhetene i Forsvaret unntatt driftsenheten FHS.

Ved at tre faste plasser i styret ved FHS følger stillingene grensjefer, vil brukerperspektivet i skolestyret bli ivaretatt, og derigjennom sikre at utdanningene imøtekommer det til enhver tid gjeldende behovet for å bemanne styrkestrukturen med riktig kunnskap og kompetanse. Samtidig vil det å knytte styremedlemskap til spesifikke stillinger gjøre at styrets sammensetning til enhver tid kan tilpasses eventuelle endringer i styrkestrukturen. Dersom det for eksempel besluttes at Forsvaret skal tilføres nye kapabiliteter eller det skal opprettes nye avdelinger i Forsvaret, vil dette kunne endre hvilke utdanninger som skal gis ved FHS. I slike tilfeller vil fast representasjon av brukermiljøene i FHS styre sikre at styret til enhver tid har kompetanse til å ivareta sitt ansvar i henhold til uhl. § 4-1.

I tillegg til at grensjefene i Forsvaret har fast plass i FHS sitt styre, skal tre representanter være valgt blant institusjonens ansatte, der minimum én av disse representantene skal være fra de tekniske eller administrativt ansatte. Representasjonen fra de ansatte sikrer at akademiske hensyn ivaretas. Én representant skal være valgt blant studentene. Studentene skal ha rett til å møte med ytterligere en student med tale- og forslagsrett. Ansatte- og studentrepresentasjonen sikrer at disse gruppene gis en reell påvirkning på styrets arbeid. To representanter, inkludert styrets leder, skal være fra utenfor forsvarssektoren. Representantene fra utenfor forsvarssektoren skal inneha solid akademisk kompetanse og ledererfaring, lang erfaring fra universitets- eller høyskolesektoren og erfaring fra forskningsarbeid.

Uhl § 10–12 oppstiller at studentene ved skolen skal ha 20 prosent representasjon ved alle kollegiale organer med beslutningsmyndighet. Ved å videreføre dagens styremodell, er studentene ved FHS representert ved 1/9, eller 11 prosent, i skolestyret. I forslaget på ni styremedlemmer har samtlige valgkretser til styret blitt redusert. Reduksjonen er gjort for å sikre et styringsdyktig styre for en utdanningsinstitusjon som har et betydelig mindre antall studenter sammenliknet andre universiteter og høyskoler. Studentene har med dagens styresammensetning, rett til å møte med ytterligere en representant med tale- og forslagsrett, men ikke stemmerett. Dersom man hadde økt antallet studentrepresentanter med stemmerett med én representant, ville man fått 20 prosent studentrepresentasjon, og styret ville bestått av 10 medlemmer. Departementet mener imidlertid at det ideelle for FHS sitt styre er en oddetallsammensetning. Et oddetall sikrer at FHS sitt styre i avstemninger alltid får et flertall, og dermed unngår situasjoner der stemmene står likt. Ved en partallssammensetning, vil styret være avhengig av at styreleder har dobbeltstemme, noe som kan svekke opplevelsen av demokratisk legitimitet og balanse i beslutningsprosesser. Alternativet til departementets forslag er å legge til ett medlem til i en annen valgkrets, eksempelvis de eksterne. Dette ville imidlertid gått på bekostning av grensjefenes innflytelse i styret, samtidig som FHS ville hatt et relativt stort styre for en svært liten høyskole. Det vil kunne gjøre styret mindre styringsdyktig.

Forsvarsdepartementet vurderte i forbindelse med utarbeidelsen av forskriften om delvis anvendelse å utvide styresammensetningen etter tidligere uhl. § 9-3 (6) til elleve styremedlemmer. Forsvarsdepartementet vurderte den gang at dersom styret skulle ha elleve medlemmer, måtte også studentrepresentasjonen økes med ett medlem sammenliknet med den foreslåtte sammensetningen. Prinsippet om at samtlige grupper skal ha tilfredsstillende representasjon ble da utfordret dersom ikke valgkretsen for styremedlemmene fra utenfor forsvarssektoren også ble utvidet fra to til tre medlemmer. Dersom prinsippene for hovedmodellen skulle følges, samtidig som grensjefenes innflytelse ble ivaretatt, ville det ført til at det faktiske styret ble på 13 styremedlemmer. Forsvarsdepartementet mente at et styre på 13 medlemmer ville kunne gå på bekostning av styrets effektivitet. Forsvarsdepartementet foreslo derfor at styret ved FHS skulle bestå av ni styremedlemmer.³ Dette foreslås videreført i ny tilpasningsforskrift.

Ved den foreslåtte sammensetningen for styret ved FHS, mener departementet at samtlige grupper vil være tilfredsstillende representert og ingen av gruppene vil ha flertall alene. Som en konsekvens av forslaget vil styret ved FHS ha to grupper eksterne styremedlemmer: eksterne styremedlemmer fra Forsvaret (grensjefene) og eksterne styremedlemmer fra utenfor forsvarssektoren. Dette er et unntak fra lovens regler om styresammensetning og fra et vanlig prinsipp om at studentene skal ha 20 pst. representasjon. Prinsippet er nedfelt i uhl. § 10-12, for alle beslutningsorganer under styret. Kravene til studentrepresentasjon etter uhl § 10-12 vil være oppfylt ved FHS sine øvrige kollegiale organer med beslutningsmyndighet.

Departementet foreslår etter dette at uhl § 4-3, første til tredje ledd ikke skal gjelde for FHS, og at styrets sammensetning presiseres gjennom § 3-1 i ny forskrift. Forslaget er en videreføring av dagens ordning.

³ <https://www.regjeringen.no/contentassets/da855a26a5cd4f1a985cf333443e16e6/horingsnotat.pdf>

4.3.3 Valg og oppnevning av styret

Uhl § 4-4 oppstiller hvordan de ulike medlemmene eller representasjonsgruppene i institusjonens styre skal velges eller oppnevnes, hvilke perioder de ulike medlemmene kan oppnevnes eller velges, og tidsbegrensningene for medlemskap i styret. I lys av departementets forslag til unntak fra uhl § 4-3 om styrets sammensetning for FHS, har Forsvaret behov for unntak fra første ledd, samt fjerde til sjette ledd, for valgkretsen grensjefer.

Som redegjort for i forslag til unntak fra uhl § 4-3 og forslag til § 3-1 i ny tilpasningsforskrift, vil grensjefene i Forsvaret ha en fast plass i styret ved FHS i kraft av sin stilling. Grensjefene er som andre militært tilsatte ansatt i grad og gren, og disponeres i stilling i henhold til Forsvarets ansettelses- og beordringssystem. Grensjefene er eksterne styremedlemmer fra Forsvaret, og utgjør en egen valgkrets i FHS sitt styre. Uhl § 4-4 fjerde ledd om at institusjonens styre foreslår eksterne styremedlemmer og varamedlemmer gjelder derfor ikke for valgkretsen grensjefer eller disse varamedlemmer.

Etter departementets forslag, vil det være slik at når en person blir beordret til, og trer inn i, en stilling som grensjef, vil vedkommende person automatisk tre inn i styret for hele beordringens varighet. Tilsvarende vil personen automatisk tre ut av styret når personen trer ut av stillingen. Stillinger som grensjef i Forsvaret er tidsbegrenset, men det er ikke fastsatt en generell varighet for beordringene.

Den 1. januar 2026 trådte nye regler om militære embetsmenn i kraft. Reglene innebærer at militære embetsmenn fra gradsnivå generalmajor/kontreadmiral og opp utnevnes som embetsmenn på åremål. Inntil forskrifter om varigheten på åremålet og mulighet for gjenutnevning er fastsatt, gjelder statansatteforskriften § 6 om at åremålsperioden for embetsmenn som hovedregel er seks år, med mulighet for gjenutnevning én gang i samme embete.

Fordi utnevningssperioden for grensjefene vil kunne overstige begrensningen for oppnevningss- og fungeringsperiodene i uhl. § 4-4 første og femte ledd, er det behov for unntak fra disse bestemmelsene for denne valgkretsen.

Uhl § 4-4 sjette ledd oppstiller krav om at likestillings- og diskrimineringsloven § 28 om representasjon av begge kjønn, skal være oppfylt innen den enkelte valgkrets i institusjonens styre. Forsvaret jobber systematisk og målrettet med å få flere kvinner i topposisjoner, og praktiserer moderat kjønnskvolter. Dette innebærer at en kvinne tilsettes dersom hun er (tilnærmet) like godt kvalifisert som en mann. Likevel er det slik at Forsvaret i dag ikke har lik representasjon av kvinner og menn på de ulike gradsnivåene, heller ikke på gradsnivået generalmajor/ kontreadmiral, eller på gradsnivåene like under. Dette innebærer at likestillings- og diskrimineringsloven § 28 om representasjon av begge kjønn innen den enkelte valgkrets i styret ikke alltid kan oppfylles for valgkretsen grensjefer. Forsvarsdepartementet foreslår derfor at uhl. 4-4 sjette ledd ikke skal gjelde for valgkretsen grensjefer eller deres varaer. Dette er en videreføring av dagens ordning.

Andre styremedlemmer velges i samsvar med uhl § 4-4.

4.3.4 Regler for rektor ved FHS

Gjeldende rett

Uhl §§ 4-5 til 4-7 åpner for to ulike ledelsesmodeller.

Hovedmodellen følger av § 4-5, og innebærer blant annet at styret selv lyser ut stillingen og ansetter rektor på åremål. Ansettelsesprosessen skal sikre at studentene og de ansatte blir hørt. Rektor har ansvar for den samlede virksomheten. Det følger av uhl. § 4-3 fjerde ledd at departementet etter denne modellen oppnevner styrets leder.

Den andre modellen følger av uhl. § 4-6, og går ut på at rektor velges av de ansatte og studentene. Rektor er etter denne modellen styrets leder. Det følger av § 4-7 at dersom rektor er valgt etter § 4-6, skal institusjonen ha en administrerende direktør. Den administrerende direktøren skal ha lovfestet ansvar og myndighet som øverste leder for den samlede administrative virksomheten ved institusjonen⁴.

Reglene viderefører den tidligere uhl. §§ 10-1 til 10-3. Den tidligere lovs kapittel 10 er gjort gjeldende for FHS gjennom forskriften om delvis anvendelse. Dette gjelder likevel ikke § 10-1 første ledd andre punktum om at styret selv foretar utlysning og ansettelse av rektor; § 10-2 om valgt rektor og § 10-3 om administrerende direktør. I tillegg er det gjort unntak fra § 10-1 første ledd første punktum for militært tilsatt rektor. Denne bestemmelsen sier at rektor ansettes på åremål med mindre rektor er valgt.

Rektor ved FHS kan være sivil eller militær. Forsvaret har valgt at sjef og rektor ved FHS skal være militær. Rektor ved FHS er ansvarlig for den militære profesjonsutdanningen, og det er derfor viktig for Forsvaret at rektor har en solid militærfaglig bakgrunn og innsikt i Forsvaret og FHS virke. FHS er videre en driftsenhet underlagt Forsvaret og forsvarssjefens kommandomyndighet, og i fred krise og krig skal FHS utdanne den kompetansen Forsvaret har behov for.

Militær sjef/rektor ved FHS er kontreadmiral eller generalmajor av grad. Det følger av ordningen for militært tilsatte (OMT) at militære på dette gradsnivået utnevnes som embetsmenn, jf. Prop 111 LS (2014-2015). Vedkommende utnevnes i grad av Kongen i statsråd, og konstitueres deretter i stilling som sjef for FHS av Forsvarsdepartementet. Militær sjef/rektor disponeres i stillingen og gis tidsbegrensning. Fra 1. januar 2026 utnevnes militære embetsmenn på gradsnivå kontreadmiral/generalmajor eller høyere på åremål. Styret har en formell rolle i tilsetting av sjef/rektor gjennom at styret gjennomfører intervju og avgir en innstilling til Forsvarets ansettelsesråd.

Departementets forslag

Bestemmelsen i uhl. § 4-5 første ledd om at styret skal ansette rektor på åremål harmonerer ikke med ansettelses- eller disponeringssystemet for militært tilsatte i Forsvaret. Det foreslås derfor unntak fra uhl. § 4-5 første ledd. Uhl § 4-5 andre ledd skal gjelde. Departementets forslag fremkommer av forslag til ny forskrift § 2-2.

Når rektor er ansatt i henhold til Forsvarets ansettelsesregler og ikke av styret, oppstår det noen prinsipielle spørsmål om ansvars- og arbeidsforholdet mellom FHS styre og sjef/rektor for skolen. Hovedmodellen for ledelse av universiteter og høyskoler gir et tydelig og avklart ansvarsforhold mellom styret som øverste ansvarlige organ og rektor som daglig leder, og styrker styrets strategiske rolle og kontrollfunksjon. Uhl § 4-1 om styret pålegger styret ansvar for en rekke forhold ved utdanningen og slår fast at styret skal være det øverste organet ved skolen. Når styret ved FHS ikke ansetter sjef/rektor, men vedkommende er utnevnt av Kongen i grad og deretter konstituert i stilling av Forsvarsdepartementet, vil ikke styret ha mulighet til å ta i bruk enkelte

---

⁴ [Prop. 126 L \(2022-2023\)](#)

virkemidler overfor rektor slik det ellers ville hatt, slik som for eksempel oppsigelse eller avskjedigelse av rektor.

Forsvarsdepartementet har vurdert hvorvidt et unntak fra bestemmelsen om at styret skal ansette rektor potensielt kan bidra til uklare ansvarsforhold ved FHS.

Departementet vurderer at styret ved FHS, selv ved et unntak fra uhl § 4-5 første ledd, har de nødvendige fullmaktene til å være øverste organ ved skolen i tråd med uhl § 4-1. I gjeldende forskrift om delvis anvendelse er hele den tidligere lovs § 10-1 om rektor gjort gjeldende for FHS, med unntak av første ledd andre setning om at styret selv foretar utlysning og ansettelse av rektor. Beskrivelsen av rektors ansvar og oppgaver er langt mer overordnet i dagens uhl, enn i tidligere uhl § 10-1 som er gjort gjeldende for FHS. I forarbeidene til gjeldende uhl anbefales det isteden at styret fastsetter nærmere hva som er rektors fullmakter og oppgaver mv., jf. §§ 4-8 første ledd og 4-1 fjerde ledd.⁵ Til tross for at styret ved FHS ikke har formell tilsettingsmyndighet for sjef/rector, vil styret likevel kunne fastsette instruks for og føre tilsyn med virksomhetens daglige ledelse i tråd med uhl. § 4-1 fjerde ledd og om rektors oppgaver og plikter overfor styret gjennom § uhl. 4-8 første ledd.

Organisatorisk er rektor/sjef ved FHS i linje under styret, som ved en sivil høyskole. For de forhold, oppgaver og plikter som tillegges sjef/rector ved FHS i kraft av vedkommende funksjon som rektor, svarer rektor til styret som igjen svarer til forsvarssjefen. I den daglige driften er det naturlig at rektor har dialog mot Forsvarets ledelse. Rektors beslutningsmyndighet bestemmes da av de fullmakter styret har gitt vedkommende i medhold av uhl. §§ 4-1 fjerde ledd og 4-8 første ledd. Departementet vurderer at dette vil være tilstrekkelig til å avklare ansvarsforholdet mellom styret og rektor.

Selv om ikke styret ved FHS har formell tilsettingsmyndighet for sjef/rector, har styret en formell rolle i tilsettingen av rektor og fastsetting av krav til rektors kompetanse. Styret kan også initiere en eventuell avskjed av en militært tilsatt rektor, om det skulle være behov for det.

Forsvarsdepartementet presiserer at sjef/rector som militært tilsatt er underlagt forsvarssjefens kommandomyndighet. Både grensjefene og sjef/rector kan motta instruks av forsvarssjefen for andre forhold i kraft av å være militært tilsatte. Dette er en videreføring av dagens ordning og må blant annet ses i sammenheng med forsvarssjefens myndighet til å sette loven til side i krig, når krig truer eller under styrkeoppbygging, jf. forslaget § 2-12.

Forsvarsdepartementet foreslår videre at uhl. § 4-6 om valgt rektor ikke skal gjelde for FHS. Bestemmelsen gir styret fullmakt til å bestemme at rektor kan utpekes ved valg, og gjør seg derfor ikke gjeldende for FHS ettersom rektor skal være ansatt. På bakgrunn av at rektor skal være militær, og utnevnelse og konstituering skjer henholdsvis av Kongen i statsråd og Forsvarsdepartementet, kan ikke rektor velges etter § 4-6. Det følger av dette at § 4-7 heller ikke skal gjelde for FHS. Dette innebærer en videreføring av dagens unntak.

4.4 Særregler knyttet til ansettelse

4.4.1 Gjeldende rett

Etter uhl. § 4-1 er styret øverste organ ved en høyskole, og har dermed blant annet myndighet til å foreta ansettelser ved skolen. For statlige høyskoler gjelder videre de

⁵ [Prop. 126 L \(2022–2023\)](#)

generelle reglene i statsansatteloven om ansettelsesorganer mv. Uhl. kapittel 7 har noen særregler om ansettelser. Blant annet har § 7-2 særregler om ansettelse i undervisnings- og forskningsstillinger. Uhl. § 7-2 fjerde ledd innebærer at styret kan velge å foreta ansettelse i undervisnings- og forskningsstillinger selv, eller delegere oppgaven med å ansette til et annet organ ved institusjonen, og dette organet er da å anse som et ansettelsesutvalg. Vedtak om ansettelse er enkeltvedtak etter forvaltningsloven, derfor må også saksbehandlingsreglene der følges. At «styret selv» skal fastsette sammensetningen av ansettelsesutvalget betyr at styret ikke kan delegere denne oppgaven. Kravet til studentrepresentasjon i fjerde ledd tredje punktum må være oppfylt for det aktuelle organet.⁶

Universitets- og høyskoleloven § 7-2 viderefører i stort tidligere uhl § 6-3 om utlysning av og ansettelse i undervisnings- og forskerstillinger. Tidligere § 6-3 er i dagens forskrift om delvis anvendelse § 2 bokstav f gjort gjeldende for FHS, med unntak av første, andre og fjerde ledd. Disse bestemmelsene forutsatte at styret er tilsettingsmyndigheten, noe som ikke er tilfellet ved FHS.

FHS er en avdeling i Forsvaret, underlagt Forsvarsjefen. Organiseringen av FHS under Forsvaret innebærer at styret ved FHS i dag ikke har tilsettingsmyndighet for noen av de ansatte ved institusjonen. Styret beslutter hvilke stillinger ved institusjonen som skal lyses ut, og gjennomfører intervjuer. De militære kandidatene innstilles til forsvarssjefens råd, og de sivile kandidatene innstilles til de regionale tilsettingsrådene. Militært tilsatte tilsettes i grad og forsvarsgren og beordres deretter i stilling. Plikten til å la seg beordre i samsvar med Forsvarets behov fremgår av forsvarsloven § 46 første ledd.

Forsvaret har en særskilt organisering, og militært tilsatte plikter bl.a. å overholde regler om tilsetting og disponering som følger av OMT, jf. Prop 111 LS (2014-2015). Gjennom tilsetting i Forsvaret blir militært personell underlagt Forsvarssjefens kommando. Kommandostrukturen i Forsvaret er fundamentet for Forsvarets militære operasjonelle virksomhet, og avgjørende for at Forsvaret effektivt kan opprettholde nasjonal sikkerhet og forsvare Norges interesser.

Uhl. § 7-4 angir særskilte ansettelsesregler for statlige universiteter og høyskoler. Bestemmelsen slår fast at styret selv skal ansette avdelingsledere og administrativ leder. Styret selv kan fastsette at avdelingsleder skal ansette leder for grunnenhet. Bestemmelsen viderefører i stort tidligere uhl. § 11-1, som ikke er gitt anvendelse for FHS etter dagens forskrift om delvis anvendelse.

Uhl. § 2-2 tredje ledd bokstav d, slår fast at universiteter og høyskoler ikke kan gis pålegg eller instruksjoner om individuelle ansettelser eller utnevnelser. Bestemmelsen er en videreføring av tidligere uhl. § 1-5 tredje ledd bokstav b. Den tidligere uhl. kapittel 1 var gjennom forskrift om delvis anvendelse gjort gjeldende for FHS, med det var gjort unntak fra § 1-5 tredje ledd bokstav b for militært tilsatte. Det følger av dette at FHS i dag kan gis pålegg eller instruksjoner om individuelle ansettelser eller utnevnelser for militært tilsatte.

4.4.2 Departementets forslag

Departementet foreslår en bestemmelse om at ansatte ved FHS ansettes i henhold til Forsvarets ansettelsesreglement. Departementet foreslår at FHS likevel gis tilsettingsmyndighet for sivile i undervisnings- og forskningsstillinger.

⁶ [Prop. 126 L \(2022–2023\)](#)

I forarbeidene til ny uhl⁷, vises det til at skillet mellom akademisk frihet og institusjonelt selvstyre har til dels ulike begrunnelser og ulike følger. Akademisk frihet viser direkte til den faglige kjernevirksomheten og omfatter de handlingene vitenskapelig ansatte utøver når de forsker, underviser og formidler. Universitetenes og høyskolenes institusjonelle selvstyre viser til det handlingsrommet og den styringskapasiteten disse institusjonene har til å ta avgjørelser om alle sider ved egen virksomhet. Oppsummert kan det sies at den akademiske friheten er lovfestet fordi den er en nødvendig betingelse for å utvikle en kunnskapsbase som samfunnet kan ha tillit til. Denne akademiske friheten er også med på å begrunne det institusjonelle selvstyret for universiteter og høyskoler. Når universiteter og høyskoler også gis institusjonelt selvstyre i spørsmål som ikke er av faglig art, eller har vesentlig betydning for den akademiske friheten, er det begrunnet med at selvstyre vil gi bedre måloppnåelse enn mer sentralisert styring.⁸

Departementet mener at hensynet til institusjonenes akademiske frihet og institusjonelle selvstyre må veie tungt. Uhl. § 4-1 om styret pålegger styret ansvar for en rekke forhold ved utdanningen og slår fast at styret skal være det øverste organet ved skolen. Når styret ved FHS ikke har tilsettingsmyndighet for de ansatte, utgjør det en begrensning i styrets myndighet som øverste organ ved FHS. Forsvaret har likevel behov for at tilsettingsmyndigheten for militært personell skal ligge til forsvarssjefen, med hensyn til Forsvarets kommandostruktur. Etter departementets syn vil de foreslåtte unntakene ikke gå på bekostning av FHS' akademiske frihet. Dette selv om forslaget utgjør en begrensning i høyskolens institusjonelle selvstyre. Hensynet til Forsvarets kommandostruktur gjør at styret ved FHS etter departementets syn, ikke kan gis tilsettingsmyndighet for militært personell.

Uhl § 4-2 fastslår at styret kan delegeres avgjørelsesmyndighet til andre ved institusjonen dersom det ikke er fastsatt i loven at styret selv skal ta avgjørelsen, eller det er andre særlige begrensninger i adgangen til å delegeres. FHS følger i dag Forsvarets etablerte prosedyrer for tilsetning av personell, men er likevel delegert oppgaver i forbindelse med utlysning og tilsetning. Til tross for at styret ved FHS ikke har formell tilsettingsmyndighet for ansatte i dag, er det FHS som gjennomfører intervjuer og skriver innstilling til alle stillinger. Det er også FHS som vurderer kompetansebehovet knyttet til den enkelte stillingen, og som i forkant av en utlysning beslutter om den som skal ansettes skal være sivil eller militær. I den grad styret er involvert i ansettelsesprosesser ved FHS i dag, er det begrenset til stillinger på høyere nivå slik som f.eks. rektor. Departementet mener at styret ved FHS har de nødvendige fullmaktene til å være øverste organ ved skolen i tråd med uhl § 4-1, selv om ansettelser ved FHS utenom sivile i forsknings- og undervisningsstillinger ikke foretas av styret, men skjer i henhold til Forsvarets ansettelsesreglement.

FHS har militært tilsatte i både administrative stillinger og i undervisnings- og forskningsstillinger. Militære stillinger har imidlertid ikke samme system for bruk av stillingskoder som sivile stillinger, for å sikre at kravene fremkommer ved utlysning, beskriver derfor FHS kvalifikasjonskravene i utlysningsteksten når en stilling lyses ut. Militære i undervisnings- og forskningsstillinger er som regel ansatt i hovedlærerstilling. FHS har eksempelvis hovedlærer med førstekompetanse (major med PhD), mens andre kan være hovedlærere uten førstekompetanse. Alle de militært

⁷ Prop. 126 L (2022-2023) punkt 6.2.1.3

⁸ [Prop. 126 L \(2022-2023\) - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

tilsatte er en del av Forsvarets styrkestruktur og underlagt forsvarssjefens kommandomyndighet,

Sivile i undervisnings- og forskerstillinger ved FHS er ikke underlagt forsvarssjefens kommandomyndighet på samme måte som militært personell ved FHS. Ettersom FHS skal være en akademisk fri og ansvarlig høyskole, og terskelen for å gripe inn i institusjonens selvstyre skal være høy, mener departementet at det ikke er behov for å avgrense styret ved FHS sin myndighet når det gjelder sivile i undervisnings- og forskningsstillinger. Forslaget innebærer at FHS får tilsetningsmyndighet for sivilt ansatte i undervisnings- og forskningsstillinger.

Det er i utgangspunktet ikke ønskelig med en egen tilsetningsordning for forsvarsansatte ved FHS. Hensynene som begrunner særregler for sivile undervisnings- og forskerstillinger, gjør seg ikke gjeldende for ansettelse i sivile administrative stillinger. Ansattgruppen sivile i undervisnings- og forskningsstillinger finnes i dag kun ved FHS, mens sivilt administrativt ansatte er en ansattgruppe som er utbredt i alle Forsvarets driftsenheter. Det vil være uheldig om det kun er de sivilt administrativt ansatte ved FHS som skal ha en lokal ansettelsesprosess. Det foreslås derfor at de sivilt administrativt ansatte ved FHS følger Forsvarets etablerte system, slik som i dag. Departementet foreslår derfor at dagens tilsetningsordning videreføres for militær tilsatte og sivile administrativt ansatte.

Uavhengig av om de ansatte er militære eller sivile og hvilke utdanningsprosedyrer som gjelder, må FHS oppfylle kravene i universitets- og høyskoleforskriften kapittel 1 om fagmiljø og kapittel 3 om kvalifikasjonskrav til undervisnings- og forskningsstillinger.

4.5 Unntak fra uhl. § 7-10 om klage på vedtak om ordensstraff, oppsigelse, suspensjon og avskjed ved statlige universiteter og høyskoler

Det følger av uhl. § 7-10 at klager om ordensstraff, oppsigelse, suspensjon og avskjed avgjøres av styret selv eller av departementet når vedtaket er fattet av styret. Paragrafen er en videreføring av tidligere uhl. § 11-3 annet ledd. Denne bestemmelsen var ikke gjort gjeldende for FHS etter gjeldende tilpasningsforskrift. Som i Forsvaret for øvrig fattes vedtak om de nevnte reaksjonene i første instans av den tilsettende myndighet, det vil si forsvarssjefens råd eller det sivile ansettelsesrådet. Klager behandles av Forsvarsdepartementet.

Departementet har over foreslått at sivile i forsknings- og undervisningsstillinger skal ansettes av styret ved FHS, eller den de delegerer til. Øvrige grupper er foreslått ansatt i tråd med Forsvarets gjeldende system. Det vil si at forsvarssjefens råd eller sivilt ansettelsesråd står for ansettelsene. Følgelig står rådene også for vedtak om ordensstraff, oppsigelse, suspensjon og avskjed. Bestemmelsen i uhl. § 7-10 passer dermed ikke. Departementet foreslår at FD skal behandle klager i saker fra uhl. § 7-10 for alle ansatte. Styret ved FHS har ikke erfaring med å behandle slike klager, og det antas at sakstilfanget vil være begrenset. Departementet mener det er viktig for likebehandling av de ansatte i Forsvaret at også klager fra personer i sivile forsknings- og undervisningsstillinger behandles av FD.

Rollen som klageorgan for saker som nevnt i uhl. § 7-10 foreslås lagt til Forsvarsdepartementet, uavhengig av hvem som har fattet vedtaket i førsteinstans.

Det vises til forslaget § 2-4.

4.6 Unntak fra regler om opptak til høyere utdanning

4.6.1 Samordna opptak

Uhl. § 8-5 oppstiller regler om gjennomføring av opptaket til høyere utdanning. Første ledd gir Kunnskapsdepartementet hjemmel til å blant annet gi forskrift om en nasjonal samordning av opptaket til studier ved universiteter og høyskoler. Departementet kan pålegge institusjonene å delta i den nasjonale samordningen av opptaket til studier ved universiteter og høyskoler. Det nasjonale, samordnede opptaket forvaltes av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HKdir). Andre ledd fastsetter at det skal være et eget opptak til høyere grads studier. Tredje ledd fastsetter at institusjonene og den nasjonale opptakstjenesten kan behandle personopplysninger om en søker når det er nødvendig for å behandle en søknad om opptak. Fjerde ledd gir Kunnskapsdepartementet hjemmel til å fastsette forskrift om behandling av personopplysninger ved gjennomføring av opptaket

Uhl. § 8-5 viderefører deler av tidligere uhl. §§ 3-6 andre ledd andre punktum, 3-7 første til tredje ledd, og 4-16 første og andre ledd, samt tredje ledd andre punktum. Kapittel 3 i tidligere uhl. er i dagens forskrift om delvis anvendelse § 2 bokstav c gjort gjeldende for FHS, med unntak av §§ 3-7 første ledd, 3-8 og 3-10.

Forsvarsdepartementet, med støtte fra Forsvaret, evaluerte URE i 2022. Evalueringen konkluderte med at reformen har beveget utdanningssystemet i ønsket retning, og at de fleste målsettingene med URE var nådd. Samtidig ble det identifisert utviklingsområder knyttet til styring av utdanningssystemet, robuste fagmiljøer og utdanningskvalitet. Disse følges opp av Forsvaret i den videre utviklingen av utdanningssystemet. Som en del av dette arbeidet, annonserte regjeringen i Prop. 87 S (2023–2024) at det skal bli mulig å søke på Forsvarets utdanninger gjennom Samordna opptak (SO), og at kvaliteten på utdanningene skal evalueres ved hjelp av Studiebarometeret.⁹

Forsvaret jobber nå for at det skal bli mulig å søke på Forsvarets utdanninger gjennom SO i tråd med prioriteringene i Prop. 87 S (2023–2024). Å være en del av SO vil for FHS innebære flere fordeler. Blant annet blir Forsvarets utdanninger mer synlige, gjennom at de blir listet opp sammen med de andre utdanningene i Norge. Dette kan gi tilgang til flere kvalifiserte søkere. I dag er synligheten til FHS' utdanninger avhengig av Forsvarets egen markedsføring. Å være en del av SO vil også kunne innebære en kvalitetssikring og effektivisering av opptaksprosessen ved FHS, ved at denne vil følge den fastsatte opptaksprosessen til SO og videre gjennom Felles studentsystem.

Det er fortsatt en del arbeid som gjenstår for at Forsvaret skal kunne bli en del av det samordnede opptaket. SO håndterer opptaket til de fleste universiteter og høyskoler i Norge, og følger et bestemt system med et fastsatt årshjul. Blant annet er SOs system basert på at det er institusjonen med søkerens førstevalgsstudium som behandler søknaden. Dette innebærer at kun søkere med FHS sine utdanninger som førsteprioritet kan bli kalt inn til Forsvarets opptak og seleksjon (FOS). Imidlertid erfarer Forsvaret at nettopp FOS er en viktig seleksjons- og rekrutteringsarena, der svært få av søkerne som har fullført og bestått opptaket, takker nei til utdanning i Forsvaret, også om dette opprinnelig ikke var kandidatenes første valg. FOS gjennomføres videre normalt første uken i juli, med utgangspunkt i tilgjengelighet for både kandidater og forsvarsansatte som må være til stedet for å gjennomføre opptaket,

⁹ [Prop 87 S \(2023–2024\)](#)

mens fristen for å omprioritere utdanninger i SO er 1. juli. Videre har FHS søkere som kommer fra skjermet avdeling i Forsvaret. All relevant søknadsinformasjon kan derfor per i dag ikke behandles i et ugradert system av en aktør utenfor Forsvaret. Forsvaret og FHS vil i dialog med KD og HK-dir utrede hvordan FHS kan innlemmes i SO i tråd med regjeringens prioriteringer i Prop 87 S (2023–2024).

Også arbeidet med å ta i bruk Studiebarometeret er pågående. FHS vil, når arbeidet er ferdig, ta i bruk Studiebarometeret som erstatning for dagens forsvarsinterne studentundersøkelse. Det gjenstår imidlertid fortsatt en del arbeid for at FHS kan innlemmes i Studiebarometeret, blant annet forhold som omhandler skjerming og sikkerhet.

Forsvaret er av praktiske og sikkerhetshensyn i dag ikke organisert for å være en del av SO. Forsvarsdepartementet foreslår derfor et unntak fra uhl § 8-5, da verken Forsvaret eller SO er tilpasset Forsvarets inntreden i SO fra og med 2026. Forsvaret vil imidlertid arbeide med å bli en del av SO og innlemmes i Studiebarometeret på sikt.

4.6.2 Unntak fra og tilpasning til opptaksforskriften

Forskrift 6. januar 2017 nr. 13 om opptak til høgare utdanning (opptaksforskriften) gir regler om opptak til grunnutdanninger under uhl. Opptaksforskriften kapittel 7 om opptak, med unntak av §§ 7-10, 7-13 og 7-15, samt overgangsbestemmelsen i kapittel 9, er gjort gjeldende for FHS gjennom dagens forskrift om delvis anvendelse, jf. dennes § 3.

Forsvarets høgskole stiller i dag særlige krav til opptak, og har behov for å kunne fastsette slike særskilte opptakskrav også i fremtiden. Dette vil derfor videreføres. Departementet vil etter høringen vurdere den lovtekniske reguleringen av unntakene nærmere.

Departementet foreslår å videreføre dagens anvendelse av opptaksforskriften kapittel 7, med unntakene listet over. Det anses ikke å være behov for ytterligere unntak fra opptaksforskriften.

Opptaksforskriften § 7-10 regulerer alderspoeng i ordinær kvote. Etter første ledd gis søkere utenom kvoten for førstegangsvitnemål, og som har vitnemål om bestått 3-årig videregående opplæring som gir studie- eller yrkeskompetanse, 2 alderspoeng per år fra det året vedkommende fyller 20 år. Etter andre ledd gis søkere som har fylt 23 år i løpet av opptaksåret, og kan dokumentere minimum fem års fulltids arbeidserfaring og/eller utdanning (23/5-søkere), 2 alderspoeng per år fra og med det året vedkommende fyller 24 år. Maksimalt antall alderspoeng etter begge ledd er 8. Bestemmelsen er ikke gjort gjeldende for FHS, jf. forskrift om delvis anvendelse § 3. Kunnskapsdepartementet har i september 2025 vedtatt å avvike alderspoeng fra og med studieåret 2027–2028.¹⁰ Departementet foreslår unntak fra bestemmelsen for FHS.

Etter opptaksforskriften § 7-13 kan søkere rangeres på grunnlag av en særskilt vurdering. Grunnlaget for en slik vurdering kan være dersom et annet morsmål enn norsk, sykdom, funksjonshemming eller andre spesielle forhold gir grunn til å tro at karakterpoengsummen etter opptaksforskriften § 7-5 til § 7-7 ikke gir et riktig bilde av søkerens kvalifikasjoner. For å bli vurdert etter bestemmelsen, må søkeren be om det i søknaden og legge ved en særskilt begrunnelse og dokumentasjon på forholdene.

¹⁰ [Slik blir de nye reglene for opptak til høyere utdanning - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

Bestemmelsen er ikke gjort gjeldende for FHS, jf. forskrift om delvis anvendelse § 3. Kunnskapsdepartementet har i september 2025 også foreslått å oppheve opptaksforskriften § 7-13. Departementet foreslår unntak fra bestemmelsen for FHS.

Opptaksforskriften § 7-14 gir regler for rangering på grunnlag av opptaksprøve for visse studier. FHS' studier er ikke omfattet av bestemmelsen, og det er derfor ikke behov for unntak. Dagens forskrift om delvis anvendelse har en egen bestemmelse i § 5 for rangering på grunnlag av opptaksprøve. Bestemmelsen er bygget over samme lest som opptaksforskriften § 7-14, med visse tilpasninger. Forskriften om delvis anvendelse § 5 første ledd går ut på at søkere til utdanning ved FHS som har opptaksprøve som spesielt opptakskrav, kan rangeres etter opptaksforskriften § 7-1 til § 7-9, § 7-11, § 7-12 og kapittel 9; på grunnlag av opptaksprøver; eller på grunnlag av en kombinasjon av de to forannevnte. Etter andre ledd fremgår det at det er Forsvaret som fastsetter hvilket alternativ som skal følges for den enkelte utdanningen, og at fastsatte kvoter for førstegangsvitnemål gjelder med mindre Forsvaret har fastsatt unntak. Det følger av tredje ledd at tjeneste i Forsvaret utover førstegangstjenesten gir ett tilleggspoeng. Det følger av fjerde ledd at dersom to søkere stiller likt eller tilnærmet likt ved opptak til videregående offisersutdanning, skal søkeren av det kjønn som er underrepresentert blant studentene ved utdanningen, rangeres først.

Departementet foreslår at dagens bestemmelse videreføres i ny forskrift § 5-3, med enkelte justeringer.

Ordlyden i ny § 5-3 første ledd bokstav b foreslås endret fra «på grunnlag av opptaksprøver» til «på grunnlag av undersøkelser og opptaksprøver». Hensikten er å synliggjøre undersøkelser i forbindelse med vurderingen av om den enkelte er skikket til tjeneste etter forsvarsloven § 10, slik som for eksempel medisinske tester.

Departementet foreslår i forslaget til § 5-4 i tillegg en egen bestemmelse om at Forsvaret kan fastsette egen kvote for søkere med nordnorsk tilknytning, forstått som tilknytning til Nordland, Troms og Finnmark. Hovedvilkåret er at søkeren kan dokumentere at vedkommende har bodd i Nord-Norge de siste ti årene, og fremdeles bor der. Dersom søkeren ikke har bodd i Nord-Norge de siste 10 årene, kan vedkommende likevel konkurrere i kvoten dersom søkeren kan dokumentere minst to av følgende punkter: vitnemål fra videregående opplæring eller fag- eller svennebrev i regionen; vitnemål fra grunnskoleopplæring i regionen; og at vedkommende har bodd i Nord-Norge minst ti år totalt.

Regjeringen har drøftet bruken av regionale kvoter opp mot EØS-avtalen i Meld. St. 20 (2023–2024) Opptak til høgare utdanning (opptaksmeldingen)¹¹. Regjeringen skriver i opptaksmeldingen at regionale kvoter kan bidra til å holde bosetningen i distrikter oppe og sørge for at arbeidslivet får dekket kompetansebehovene sine. Regjeringen skriver videre at det er langvarige, særegne utfordringer med bosetning og kompetanse i Nord-Norge sammenlignet med resten av landet. Regjeringen skriver videre at Efta-domstolen, i sak E-3/05 ESA mot Norge, slo fast at regionalpolitiske mål om å hindre at et område blir avfolket, kan være et legitimt hensyn som kan begrunne restriksjoner. Nødvendigheten av og størrelsen på regionale kvoter må vurderes konkret for hvert enkelt studium der det kan være aktuelt.

Regjeringen skriver i opptaksmeldingen utfordringene med bosetning og kompetanse i Nord-Norge er særegne sammenlignet med resten av landet, og at den derfor ønsker å

¹¹ [Meld. St. 20 \(2023–2024\) - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

videreføre bruken av de regionale kvotene. Departementet mener at en positiv effekt er at forslaget vil kunne bidra til økt rekruttering til Forsvaret fra Nord-Norge.

Bosettingsgrunnlaget i Nord-Norge er viktig med hensyn til Norges sikkerhetsinteresser. Forsvaret sliter i dag med å rekruttere til stillinger i distriktene, og særlig i Nord-Norge. Stortinget har gjennom behandlingen av Prop. 87 S (2023–2024) fattet romertallsvedtak om at det skal utredes hvordan økt militær utdanningskapasitet skal etableres i Nord-Norge. Departementet mener forslaget til ny § 5-4 er i tråd med intensjonen i Stortingets vedtak.

Forslaget til § 5-4 er bygget over samme lest som vedtatt ny § 5-11 i opptaksforskriften, som trer i kraft 1. januar 2027.¹²

4.7 Unntak fra universitets- og høyskoleforskriften om arbeidsomfang.

4.7.1 Gjeldende rett

Uhl § 11-2 oppstiller regler om studiepoeng og studieåret. Første ledd definerer studiepoeng i loven i form av både arbeidsomfang og læringsutbytte, i tråd med retningslinjene for *European Credit Transfer and Accumulation System* (ECTS). Det fremgår av bestemmelsen at ett studieår på fulltid i omfang og læringsutbytte tilsvarer 60 studiepoeng.

Uhl. § 11-2 andre ledd innebærer at studieåret som hovedregel skal være ti måneder dersom det ikke er særskilte grunner til å ha en annen lengde på studieåret.

Uhl § 11-2 viderefører tidligere uhl § 3-8 første ledd om undervisning. Tidligere uhl. § 3-8 var ikke gjort gjeldende for FHS etter forskriften om delvis anvendelse. FHS har i dag et studieår på 11 måneder. Dette følger av forskrift om opptak, studier og vurdering ved Forsvarets høyskole § 7-2.

Det følger videre av universitets- og høyskoleforskriften § 1-11 bokstav f at et studietilbudets samlede arbeidsomfang skal være på 1500–1800 timer per år for heltidsstudier for å bli akkreditert. Dette skal bidra til forutsigbarhet og realistiske forventninger til studietilbudets arbeidsmengde. Sett i sammenheng med uhl § 11-2 om at ett studieår på fulltid tilsvarer 60 studiepoeng gir dette en normert arbeidsbelastning på 25-30 arbeidstimer per studiepoeng.

4.7.2 Departementets forslag

Departementet foreslår at det gjøres unntak fra universitets- og høyskoleforskriftens bestemmelse om arbeidsbelastning § 1-11 bokstav f om studietilbudets samlede arbeidsomfang.

FHS skal tilby militær profesjonsutdanning basert på det fremste innenfor forskning, faglig utviklingsarbeid og erfaringskunnskap. Utdanning ved FHS vil ha tett nærhet til praksisfeltet med stort innslag av øving, testing og trening av studentenes praktiske ferdigheter. Øvelser og seilas vil som regel inngå som en obligatorisk aktivitet i utdanningene, og er sentrale for at utdanningens læringsutbytte og relevans. I den grad øvelser og seilas bidrar til utdanningenes læringsutbytte, gir disse aktivitetene uttelling i studiepoeng. Samtidig vil det i særskilte tilfeller være slik at alle militært ansatte og studenter kan pålegges å delta på øvelser som ikke er en del av utdanningene, i kraft av å være militært personell. I disse tilfellene regnes ikke øvelser og seilas som en del av det som gir uttelling i studiepoeng.

¹² <https://lovdata.no/LTI/forskrift/2025-09-11-1850/§5-11>

FHS militære bachelorutdanninger kan deles i to kategorier: Operative utdanninger og ingeniørutdanninger. Bachelorutdanningene har i dag en varighet på tre år og 180 studiepoeng, med unntak av Sjøkrigsskolens bachelor i militære studier med fordypning i sjømilitær ledelse og navigasjon, som går over fire år og gir 240 studiepoeng. Dette gir innenfor rammen av studietilsynsforskriften § 1-11 bokstav f et arbeidsomfang på hhv. totalt opptil 5400 og 7200 arbeidstimer for bachelorutdanningene ved FHS.

Studentene ved FHS tas opp til utdanningene etter høye krav til fysisk og medisinsk robusthet. Ved bestått utdanning må Forsvaret være sikre på at studentene er robuste nok til å kunne håndtere de særlige kravene som forventes av dem i yrket, herunder å operere under høy intensitet, kompleksitet, og foreta gode prioriteringer over tid. Å lære å kunne gjennomføre krevende og omfattende oppgaver innenfor rigide tidsrammer er en naturlig del av militær profesjons- og yrkesutdanning. Et særtrekk ved Forsvarets utdanninger er at mange av ferdighetene som kreves for utøvelsen av den militære profesjonen læres gjennom trening og øving i rammer som ligner på kriser og krig. Dette inkluderer til dels svært ressurs- og tidsintensive aktiviteter som ikke har noen direkte ekvivalenter i sivile utdanninger, slik som for eksempel øvelser og seilas. Utdanning i krigføring innebærer at det kognitive er tett knyttet sammen med håndverket, som handler om anvendelse av militære maktmidler under ekstremt fysisk og mentalt press. Dersom de militære profesjonsutdanningene ved FHS skal gi belastning som ved sivile universitets- og høyskoleinstitusjoner, mener departementet at utdanningen ikke lenger oppfyller kravene til relevanskvalitet.

Andre høyere profesjonsutdanninger har obligatorisk praksis eller feltopphold som en del av sine utdanningsløp, slik som for eksempel Politihøgskolen. Departementet mener likevel at disse er ikke sammenlignbare med militære øvelser og seilas som i enkelte tilfeller kan ha flere måneders varighet og dermed også krever et høyt antall arbeidstimer. Departementet mener videre det ikke er hensiktsmessig å legge disse aktivitetene utenfor utdanningsløpene, da dette vil skape et kunstig skille mellom essensielle deler av den militære profesjonsutdanningen.

Departementet mener videre det er viktig at studentene skal kunne planlegge med forutsigbare utdanningsløp, som synliggjør innholdet og omfanget av den utdanningen studentene har søkt seg til. Ved å gi FHS mer fleksible rammer til å organisere studietilbudet vil dette kunne gi studiene høyere relevanskvalitet, samtidig som studentene som søker seg til FHS sine utdanninger vil være bedre forberedt på at studiene kan være særskilt krevende og arbeidsbelastningen høy.

Departementet understreker at tiden studentene tilbringer på øvelse ikke betyr at alt av studentenes tid og oppgaver gir læringsutbytte. Det er likevel slik at øvelser er dynamiske aktiviteter, og overgangen mellom det som tydelig gir læringsutbytte for utdanningen og det som ikke gir læringsutbytte noen ganger vil være uklar. Videre understrekes det at øvelser som helhet kan gi trening under realistiske driftsforhold. Det inkluderer også utøvelse av oppgaver som skjer eksempelvis under utmattelse, eller inneholder uventede elementer, som en del av læringen. Det er derfor utfordrende å tidfeste presist hvordan antall arbeidstimer per øvelse eller seilas skal beregnes for det enkelte studie eller utdanning.

Departementet mener det må påligge FHS å organisere utdanningene på en sånn måte at studentene oppnår det fastsatte læringsutbyttet. For Forsvarets del, innebærer dette at FHS har behov for unntak fra universitets- og høyskoleforskriften § 1-11 bokstav f

om at studietilbudets samlede arbeidsomfang skal være på 1500–1800 timer per år for heltidsstudier.

Den høye arbeidsbelastningen ved FHS vil være krevende for studentene, og det bør være særskilte grunner til at studentene kan pålegges en arbeidsmengde som er høyere enn det som pålegges andre studenter ved sivile universiteter og høyskoler uten at det gis et høyere antall studiepoeng. Forsvarsdepartementet mener den høyere arbeidsbelastningen ikke medfører urimelige krav til studentene, men at dette snarere gir studentene en mer realistisk tilnærming til de fysiske, mentale og kognitive ferdighetene som kreves i den militære profesjonsutøvelsen. Forsvarsdepartementet mener også at det at studieåret er en måned lengre ved FHS sammenlignet med andre universiteter og høyskoler, tilsier at bachelorstudiene ved FHS kan pålegge studentene en økt arbeidsbelastning enn det som er tilfelle ved sivile studier, til tross for at antallet studiepoeng som oppnås er 180.

Departementets forslag om at FHS gis unntak fra universitets- og høyskoleforskriften § 1-11 f vil medføre et avvik fra definisjonen av studiepoeng i uhl. § 11-2. Dette vil videre medføre at antall arbeidstimer per studieår ved studiene ved FHS vil kunne gå utover de rammene som gjelder for sivile studier. Forslaget innebærer at de treårige bachelorgradene ved FHS gir 180 studiepoeng, over totalt 33 måneder, og at rammene for antall arbeidstimer per studieår ikke vil gjelde for studiene ved FHS.

Det vises til forslaget § 2-5.

Departementets forslag innebærer at enkelte av studiene ved FHS vil kunne få en arbeidsbelastning som er betydelig høyere enn ved sivile studier. Dette gjelder for eksempel de militære ingeniørutdanningene ved FHS som, i tillegg til den militære profesjonsutdanningen, følger rammeplaner for ingeniørutdanning. Forsvarsdepartementet mener det i disse konkrete tilfellene kan utgjøre en urimelig eller uforsvarlig arbeidsmengde innenfor rammene av en bachelorgrad på 180 studiepoeng. Forsvarsdepartementet vil derfor sammen med Kunnskapsdepartementet og Forsvaret utrede ulike modeller for studier ved FHS som i større grad vil ivareta studienes relevans kvalitet, og innebære en mer balansert vektig av læringsutbytte og arbeidsomfang i enkelte av FHS sine studier.

4.8 Vilkår for rett til å gå opp til eksamen.

Uhl. § 11-4 fastsetter at den som oppfyller kravene til opptak etter §§ 8-1 og 8-2, og som har betalt semesteravgift etter studentsamskipnadsloven § 10 andre ledd, har rett til å gå opp til eksamen. Dette gjelder også for personer som ikke er tatt opp som student på det aktuelle studiet. Bestemmelsen viderefører tidligere uhl § 3-10, som ikke er gjort gjeldende for FHS etter tilpasningsforskriften.

Vilkårene for eksamensrett ved FHS fremgår av forskrift om opptak, studier og vurdering ved Forsvarets høgskole § 9-1 andre ledd. Det fremgår der at studenten for å ha rett til å gå opp til eksamen må ha studierett til vedkommende studieprogram ved FHS; må ha oppfylt eventuelle forkunnskapskrav til emnet; må ha deltatt i obligatorisk aktivitet og oppfylt obligatoriske aktivitet i henhold til fag- eller studieplanen eller emnebeskrivelsen; og må ha meldt seg opp til eksamen. Departementet mener det er behov for å videreføre denne særreguleringen. Departementet foreslår derfor at uhl. § 11-4 første ledd ikke skal gjelde for FHS. Departementet foreslår at Forsvaret i tilpasningsforskriften gis hjemmel til å fastsette vilkår for eksamen.

Det vises til forslaget § 2-6.

4.9 Vedtak om utestengning og tap av studierett

4.9.1 Gjeldende rett

Uhl. har i kapittel 12 regler om adferd og reaksjoner, herunder regler om vedtak om bortvisning eller utestengning fra institusjonen. Utestengelsesgrunnene fremgår av uhl. §§ 12-1 til 12-8, og omfatter blant annet bruk av falske dokumenter, krav om politiattest, skikkethetsvurdering, uredelig opptreden og fusk m.m. Kapitlet gir ikke hjemmel for utestenging som følge av tap eller nedsettelse av sikkerhetsklarering, eller som følge av at medisinske krav ikke er oppfylt.

Det følger av uhl. § 12-9 at studenter har rett til å få dekket rimelige og nødvendige utgifter til bistand fra advokat eller annen fullmektig i saker som gjelder blant annet utestenging og uskikkethet etter kapitlet. Utgiftene dekkes av det enkelte universitet eller den enkelte høyskole. Videre følger det av uhl. § 12-10 tredje ledd at institusjonen skal dekke alle kostnadene ved søksmålet for tingretten og for lagmannsretten dersom staten anker, inkludert salær til saksøkers advokat.

Regler om utestengelse som følge av tap av sikkerhetsklarering er i dag gitt i lokal forskrift av styret ved FHS. I den lokale forskriften er det også gitt regler om at studenten kan miste studieretten dersom vedkommende ikke lenger oppfylder opptak og seleksjonskrav. Det er ikke gitt regler om dekning av advokatkostnader eller kostnader ved domstolsbehandling.

4.9.2 Departementets forslag

FD mener det er behov for en klar hjemmel i tilpasningsforskriften for utestengelse som følge av tapt eller nedsatt sikkerhetsklarering og som følge av at medisinske krav ikke er oppfylt.

Forsvaret har behov for å stille krav om at studentene ved FHS har gyldig sikkerhetsklarering med tilhørende autorisasjon. Dersom en student mister sikkerhetsklareringen under utdanningen kan det innebære at vedkommende ikke lenger kan gis tilgang til sikkerhetsgradert informasjon, og i mange tilfeller heller ikke gis tilgang til militært område uten følge. Dette vil for flere av studiene ved FHS kunne medføre at studentene ikke kan gis tilgang til nødvendig undervisning og pensum, og heller ikke får tilgang til skolens lokaler. Mangel på sikkerhetsklarering eller bortfall av denne vil derfor kunne medføre at studentene ikke får mulighet til å fullføre utdanningen.

Dersom en student ikke oppfylder eventuelle medisinske krav som er fastsatt for studiet gjennom utdanningen, vil det kunne medføre at en student ikke er i stand til å gjennomføre studiet. Det kan også medføre en risiko for studenten selv og medstudenter i tilknytning til undervisning og opplæring i krevende situasjoner. Manglende opprettholdelse av medisinske krav gjennom utdanningen vil kunne være til skade for studenten selv, og for andre, i både en opplæringssituasjon og i utførelsen av yrket. Forsvaret har derfor også behov for at eventuelle medisinske krav som er satt må være oppfylt under hele utdanningen og at manglende oppfyllelse av medisinske krav, av hensyn til sikkerheten for studenten selv og andre, kan medføre at studentene ikke får mulighet til å fullføre utdanningen.

Forslaget i § 2-13 første ledd innebærer at tap av klarering eller nedsettelse av sikkerhetsklarering under klareringsnivået fastsatt for studiet, kan medføre utestengning fra utdanningen. Det samme gjelder dersom studenten ikke lenger oppfyller de medisinske kravene som stilles ved opptak til utdanningen.

Departementet foreslår ikke at tap av autorisasjon alene skal medføre utestenging fra utdanningen. Den autorisasjonsansvarlige skal melde fra til klareringsmyndigheten om avgjørelser om autorisasjon, herunder tilbakekall, nedsettelse eller suspensjon, jf. sikkerhetsloven § 8-10. Dersom klareringsmyndigheten opprettholder klareringen etter å ha blitt informert, skal avgjørelsen om å endre autorisasjonene omgjøres, jf. virksomhetssikkerhetsforskriften § 74 tredje ledd. Departementet mener det vil være for inngripende dersom tap av autorisasjon skal medføre tap av studieretten. Imidlertid er autorisasjon et vilkår for å få tilgang til sikkerhetsgradert informasjon, skjermingsverdige objekter og infrastruktur. Departementet mener derfor FHS bør gis hjemmel til å bortvise studenter uten tilstrekkelig autorisasjon i perioden frem til klareringsmyndigheten har tatt stilling til saken. Se forslaget § 2-13 annet ledd.

Departementet foreslår at klagenemnda for FHS skal være klageinstans for vedtak om utestengelse på grunnlag av tapt eller nedsatt klarering og manglende oppfyllelse av medisinske krav, og vedtak om bortvisning som følge av manglende autorisasjon. Se forslaget § 4-3 første ledd § i og j.

Departementet foreslår at utestengelse som følge av tapt klarering eller manglende oppfyllelse av medisinske krav, eller bortvisning som følge av nedsatt autorisasjon, ikke skal gi rett til dekning av advokatkostnader og sakskostnader, slik tilfellet er for utestengelsesgrunnene i uhl. §§ 12-1 til 12-8. Klareringssaken avgjøres utenfor høyskolen, med hjemmel i sikkerhetsloven. FHS har ingen myndighet i klareringssaken. Dermed omfattes ikke klareringssaken i seg selv av uhl.s virkeområde, jf. uhl. § 1-2 om at loven gjelder for virksomhet knyttet til høyere utdanning. Når et negativt klareringsvedtak først foreligger, vil selve utestengelsesvedtaket etter departementets syn ikke medføre vanskelige skjønnsmessige vurderinger eller bevisvurderinger. Dette fordi gyldig sikkerhetsklarering er en forutsetning for å kunne følge studiet. Det samme gjelder for oppfyllelse av eventuelle medisinske krav, som fastsettes av Forsvaret. Ved nedsatt eller tapt autorisasjon vil det som for sikkerhetsklarering være klart at studenten ikke kan få tilgang til sikkerhetsgradert informasjon mv. i påvente av klareringsmyndighetens avgjørelse.

4.10 Unntak fra regler om samordning av vedtak om godkjenning av utenlandsk høyere utdanning

Det følger av uhl. § 9-9 første ledd at alle som fatter vedtak om godkjenning av utenlandsk høyere utdanning etter §§ 9-3, 9-5 og 9-7 skal samordne praksisen sin for godkjenning av utenlandsk høyere utdanning.

Videre følger det av andre ledd at vedtak om godkjenning skal registreres i et register for samordning av godkjenning av utenlandsk høyere utdanning. Registeret er ifølge forarbeidene i Prop. 126 L (2022–2023) et verktøy for å dele informasjon om godkjenningsvedtak mellom institusjonene og Direktoratet for høyere utdanning og

kompetanse, og for å gi dem som behandler slike søknader, tilgang til andre myndigheters vedtak. Departementet kan gi forskrift om registeret og om behandling av personopplysninger og om behandlingen av personopplysninger, blant annet om formålet med behandlingen, behandlingsansvar, hvilke opplysninger som kan registreres, og om hvem, og om innhenting, viderebehandling, utlevering og tilgang til personopplysninger.

Departementet foreslår at uhl. § 9-9 ikke skal gjelde for FHS. Begrunnelsen for dette er at utdanningene FHS tilbyr er så spesielle at nytteverdien for andre institusjoner etter departementets syn vil være liten.

4.11 Unntak fra bestemmelse om samarbeid med studentskipnad i § 10-1 fjerde ledd

Departementet foreslår unntak fra uhl. § 10-1 fjerde ledd. Bestemmelsen sier at institusjonene skal samarbeide med studentsamskipnaden om å legge til rette for et godt læringsmiljø og god studentvelferd. Bestemmelsen passer ikke ved FHS, fordi høyskolens studenter ikke er medlem av en studentsamskipnad. Studentene er i stedet omfattet av Forsvarets velferdsordninger, og har blant annet har rett på fri kost og losji.

4.12 Unntak fra § 12-11 register for informasjonsutveksling om reaksjoner (RUST)

4.12.1 Gjeldende rett

Uhl. kapittel 12 gir regler om adferd og reaksjoner. Det følger av uhl. § 12-11 at den som fatter vedtak etter kapittelet skal registrere disse i et register for informasjonsutveksling om reaksjoner overfor søkere og studenter. Vedtakene som skal registreres er vedtak om karantenetid og utestenging på grunnlag av bruk av falske dokumenter, utestenging etter en skikkethetsvurdering, og utestenging på grunnlag av uredelig opptreden, fusk og medvirkning til fusk, og brudd på taushetsplikt. Vedtak om å frata eksamensrett ved alle institusjoner skal registreres, derimot ikke vedtak om utestenging som bare gjelder egen institusjon.

Bestemmelsen er en videreføring av tidligere uhl. § 4-12 med enkelte strukturelle og språklige endringer. Denne bestemmelsen er etter gjeldende forskrift om delvis anvendelse § 2 første ledd bokstav d gjort gjeldende for FHS.

4.12.2 Departementets forslag

Departementet foreslår at det gjøres unntak fra bestemmelsen for FHS for vedtak om utestengelse på grunn av skikkethetsvurdering, vedtak om utestengelse på bakgrunn av tapt eller nedsatt sikkerhetsklarering eller manglende oppfyllelse av medisinske krav, vedtak om bortvisning som følge av tapt eller nedsatt autorisasjon, og for øvrig for reaksjoner i saker som gjelder skjermede studenter.

FHS har en strengere skikkethetsvurderinger enn andre sivile utdanningsinstitusjoner. Det vil derfor kunne være urimelig dersom utestengelse fra FHS skal hindre studenten fra å komme inn på andre utdanninger.

Vedtak om utestengelse på bakgrunn av tapt eller nedsatt klarering eller manglende oppfyllelse av medisinske krav, samt bortvisning som følge av tapt eller nedsatt autorisasjon, gjelder særlige krav ved FHS, og vil ikke være relevante for andre utdanningsinstitusjoner.

Enkelte av studentene ved FHS kan etter omstendighetene være skjermet. Slik skjerming er begrunnet i sikkerhetshensyn, og kan skyldes at studenten er ansatt i en skjermet avdeling i Forsvaret. FD mener det er behov for å unnta denne studentgruppen fra registeret.

Se forslaget til forskrift § 2-14.

4.13 Regulering av krav til studenters skikkethet, skikkethetsnemnd og saksbehandling

4.13.1 Bakgrunn

Forsvaret er statens ytterste maktmiddel, og samfunnet skal kunne ha tillit til at Forsvaret kan bære dette ansvaret. Det krever at Forsvaret har personell som kan leve opp til denne tilliten. For å ivareta dette ansvaret, har Forsvaret hatt lang tradisjon for å vurdere skikketheten til sine studenter som utdannes til å bli militære ledere. Hensikten med vurderingen er å forvise seg om at studentene er i stand til å møte de krav og bære det ansvar det innebærer å være offiser i Forsvaret. Studentene blir utdannet til å lede soldater i fred, krise og krig. Posisjonene studentene skal bekle etter endt utdanning, stiller høye krav til studentenes holdninger, etiske og moralske standard og rolleforståelse.

Skikkethetsvurderingen ved FHS skiller seg fra vurderingen etter forsvarsloven § 10. Etter forsvarsloven § 10 er helsetilstand, kvalifikasjoner og ferdigheter, fysisk kapasitet, evne til læring og vandel og livsførsel sentrale momenter. For innkalte til sesjon gjøres vurderingen ut fra avlagte tester i forkant eller på sesjonen. Skikkethetsvurderingen ved FHS foregår over en lengre periode og fokuserer i stor grad på studentens holdninger og atferd.

Skikkethetsvurderingen ved FHS kommer derfor i tillegg til skikkethetsvurderingen i forsvarsloven § 10. Det kan derfor tenkes at personell vil kunne bli funnet skikket for tjeneste i Forsvaret, men at FHS likevel finner at studenten ikke er skikket til å tjenestegjøre som offiser.

Antallet skikkethets saker har ifølge FHS ligget på 1–3 saker i året siden 2018. Temaene for sakene har vært blant annet seksuell trakassering, uønsket atferd, vold, kjøring i alkoholpåvirket tilstand og narkotikabruk.

Skikkethetsvurderingen kommer i tillegg til adgangen FHS har til å bortvise eller utestenge studenter etter tidligere uhl. §§ 4-7 til 4-9, videreført i dagens uhl. kapittel 12.

Skikkethetsvurdering fungerer dermed som en sikkerhetsventil i de tilfeller andre virkemidler ikke anses tilstrekkelig.

4.13.2 Gjeldende rett

Gjeldende skikkethetsregler for FHS følger av forskriften om delvis anvendelse §§ 6 til 13, og 15, med hjemmel i tidligere uhl. § 4-10. Hjemmelen for å foreta skikkethetsvurderinger er videreført i uhl. § 12-3.

Formålet med skikkethetsvurderingen ved FHS er å sikre at studenten har de nødvendige forutsetninger for å kunne utøve yrket som offiser i Forsvaret, jf. forskriften om delvis anvendelse § 6. I dette ligger at FHS skal utdanne offiserer som innehar holdninger som er representative for Forsvaret og at offiserene er i stand til å lede soldater i fred, krise og krig.

Studentene skal ha en høy moralsk og etisk standard og rolleforståelse, og studentene skal bygge og vedlikeholde den tillit Forsvaret avhenger av. Det er disse kommende offiserene som vil være skikket for yrket og det er dette skikkethetsvurderingen skal avdekke. Formålet med skikkethetsvurderingen skal tolkes ut fra hensynet til den rollen Forsvaret har i samfunnet. I de skikkethetsvurderinger som blir gjort, skal hensynet til Forsvarets rolle i samfunnet veie tyngre enn den enkeltes students rett til å fullføre studiet. Dette følger av Forsvarsdepartementets høringsnotat 8. mai 2018.¹³

Vurderingen skal gjøres ved opptak og løpende gjennom hele studiet, og skal inngå i en helhetsvurdering av studentens forutsetninger for å kunne fungere i yrket. Dersom det er begrunnet tvil om en student er skikket, skal det foretas en særskilt skikkethetsvurdering.

Vurderingskriteriene fremgår av forskriften om delvis anvendelse § 8. I vurderingen av om en student er skikket skal det legges vekt på om studenten viser holdninger eller atferd som strider mot kjerneverdier i Forsvarets verdigrunnlag eller mot forsvarssjefens grunnsyn på ledelse; om studenten er ilagt refs etter lov om militær disiplinærmyndighet § 1; om studenten viser dårlig samarbeidsevner i studiet; eller om studenten har mistet sin autorisasjon eller sikkerhetsklarering.

Ny hjemmel for skikkethetsvurderinger er uhl. § 12-3. Institusjonene skal gjennom hele studiet gjøre en løpende skikkethetsvurdering av alle studenter dersom det er fastsatt krav om skikkethetsvurdering på det aktuelle studiet. For å få vitnemål må studenten være vurdert som skikket for yrket, jf. uhl. § 12-3 andre ledd. Dersom det er begrunnet tvil om en student er skikket, skal institusjonen igangsette sak om særskilt skikkethetsvurdering. En student som ikke er skikket for yrket, kan utestenges fra studiet i inntil fem år. En student skal ikke utestenges for en lengre periode enn det som er nødvendig ut fra årsaken til at studenten er vurdert som uskikket, jf. § 12-3 fjerde ledd. Vedtak etter bestemmelsen fattes av styret selv eller institusjonens nemnd for studentsaker, etter innstilling fra en egen skikkethetsnemnd. Vedtak om at en student ikke er skikket, og om utestenging, fattes med minst to tredels flertall, jf. § 12-3 femte ledd.

Styret ved FHS skal oppnevne en eller flere ansatte som er ansvarlige for å behandle saker om skikkethet. Dersom tilsatte i Forsvaret eller andre mener det er tvil om at en student er skikket for yrket, skal vedkommende melde det skriftlig til skikkethetsansvarlig. Dersom det foreligger begrunnet tvil om at vedkommende er skikket for yrket, skal skikkethetsansvarlig varsle studenten skriftlig, jf. forskriften om delvis anvendelse § 11. Studenten skal innkalles til en vurderingssamtale, og få tilbud om utvidet oppfølging og veiledning, med mindre det er åpenbart at denne ikke fører frem. Dersom oppfølgingen og veiledningen ikke gir nødvendig endring og utvikling hos studenten, kan skikkethetsansvarlig fremme saken for skikkethetsnemnda. Forskriften om delvis anvendelse § 13 har regler om saksbehandling i skikkethetsnemnda, blant annet om at to tredjedeler av medlemmene i nemnda må være til stede under behandlingen. Det er FHS' vedtaks- og klageorgan som avgjør skikkethetsaken på bakgrunn av innstillingen fra skikkethetsnemnda. Studenter som ikke finnes skikket, kan utestenges fra utdanningen i inntil fem år. Det fattes eget vedtak om utestenging. Vedtak om utestengelse kan påklages til klagenemnda for FHS, jf. forskriften om delvis anvendelse § 16 første ledd bokstav f.

Det er styret ved FHS som oppnevner skikkethetsnemnda, jf. forskriften om delvis anvendelse § 12. Nemnda skal bestå av ti medlemmer. Lederen i nemnda skal være den faglige studielederen eller en med tilsvarende funksjon; fire medlemmer skal være fra forsvarsgrenene, og både Hæren, Sjøforsvaret og Luftforsvaret skal være representert; to

---

¹³ [horingsnotat.pdf](#)

medlemmer skal være faglærere, hvorav en skal være en offiser og en sivil; to medlemmer skal være studentrepresentanter; i tillegg skal nemnda bestå av en ekstern representant med juridisk embetseksamen eller master i rettsvitenskap. Alle medlemmene oppnevnes for tre år av gangen, bortsett fra studentene som skal oppnevnes for ett år.

4.13.3 Departementets forslag

Vurderingskriterier

Departementet foreslår at skikkethetsreglene videreføres, men foreslår forskriftstekniske endringer for å tilpasse dem til reglene om skikkethet i universitets- og høyskoleforskriften. Departementet mener terskelen for skikkethet bør videreføres. Departementet har vurdert om det er behov for å spesifisere vurderingskriteriene for å gi bedre veiledning til dem som skal vurdere sakene, og mer forutsigbarhet for studentene.

Det følger av dagens forskrift om delvis anvendelse § 8 at det ved vurderingen av om en student er skikket, skal legges vekt på om studenten viser holdninger eller atferd som strider mot kjerneverdiene i Forsvarets verdigrunnlag eller mot forsvarssjefens grunnsyn på ledelse; om studenten er ilagt refs etter lov om militær disiplinærmyndighet § 1; om studenten viser dårlig samarbeidsevner i studiet; eller har mistet sin autorisasjon eller sikkerhetsklarerings.

Departementet foreslår å videreføre vurderingskriteriet om at det skal legges vekt på om studenten viser holdninger eller atferd som strider mot kjerneverdiene i Forsvarets verdigrunnlag eller mot forsvarssjefens grunnsyn på ledelse.

I verdigrunnlaget¹⁴ har Forsvaret beskrevet hva som er de viktigste verdiene for etaten. Forsvaret har også beskrevet hva som forventes av personellet for å leve opp til disse kjerneverdiene. Forsvarssjefens verdigrunnlag er et dynamisk dokument som vil kunne endres, blant annet som følge av den generelle samfunnsutviklingen. Det til enhver tid gjeldende verdigrunnlaget vil være styrende for hva som forventes av Forsvarets personell. Kjerneverdiene i Forsvaret er i dag tuftet på verdiene respekt, ansvar og mot. Forsvaret mener blant annet at personell i Forsvaret skal vise respekt for hverandre og mellom kolleger, så vel som til over- og underordnede. Respekt skal også komme til uttrykk i møte med andre, slik som sivilbefolkning og parter og motstandere i militære operasjoner. Forsvaret aksepterer ikke diskriminering, rasistiske holdninger eller umenneskelig, nedverdiggende eller respektløs behandling av andre. Forsvaret aksepterer heller ikke mobbing eller seksuell trakassering. Forsvarets personell skal vise respekt for samfunnets grunnverdier og kulturelle tradisjoner. Personellet skal også vise respekt for beslutninger og oppdrag. Kjerneverdien ansvar innebærer at Forsvarets personell skal ta ansvar for hverandre. Militært personell skal støtte og hjelpe hverandre. Forsvarets personell svikter ikke hverandre eller oppdraget, og personellet har ansvar for gjennomføringen når det er politisk besluttet å bruke samfunnets militære maktmidler. Mot omtales i verdigrunnlaget som viljen til å gjøre det rette til tross for personlig risiko og frykt. Mot innebærer å motvirke alt som undergraver våre grunnleggende verdier, å stå opp mot upassende oppførsel, å være moralsk reflekterte og forstå konsekvensen av handlingene våre, slik at vi kan leve godt med oss selv og hverandre. Mot forutsetter god dømmekraft. Dømmekraft bygger ifølge verdigrunnlaget på samvittighet, selvinnsikt, ydmykhet og situasjonsforståelse.

Forsvarssjefens grunnsyn på ledelse er i dag omdøpt til Forsvarets grunnsyn på ledelse. Gjeldende policy er fastsatt i 2020¹⁵. Også dette dokumentet vil kunne endres med tiden, noe som vil få betydning for hvordan vurderingskriteriet skal forstås. I gjeldende policy fremheves blant annet at militært lederskap handler på sitt mest ekstreme om å kunne leve

¹⁴ [Forsvarets verdigrunnlag.pdf](#)

¹⁵ [Forsvarets grunnsyn på ledelse.pdf](#)

med en høy grad av usikkerhet, mestre komplekse omgivelser og tåle slike situasjoner bedre enn motstanderen. Godt militært lederskap innebærer å operere tilpasningsdyktig og fleksibelt innenfor denne situasjonen. Det handler om å gjøre det ubehagelige og tåle å stå i det, overkomme maktesløshet og unngå følelsesmessig oppløsning. Militært lederskap krever en robusthet for å tenke klart og effektivt og mestre egne følelser i møte med komplekse situasjoner. Studentene ved FHS trenes og måles på dette, og Forsvaret er avhengig av å få utdannet militære ledere som er i stand til å møte slike situasjoner.

God militær ledelse innebærer ifølge policyen ansvarsfølelse overfor den myndighet som er gitt, og at ledere tar ansvar for seg selv og andre. Evne til kritisk tenkning, samhold, samarbeid og en felles forpliktelse mot mål utover ens umiddelbare egeninteresse, trekkes frem som sentrale egenskaper Forsvaret søker etter hos både ledere og medarbeidere. Å være en god rollemodell fremheves som særlig viktig i Forsvaret. En god rollemodell setter fellesskapets verdier og interesser foran sine egne, samtidig som man er tro mot seg selv og egne verdier. Ledere har et særlig ansvar for å utvikle verdier, krav og forventninger i sin avdeling. En god rollemodell går foran og viser vei gjennom gode holdninger, etisk skjønn og hensiktsmessige risikovurderinger. Samsvar mellom ord og handling er viktig, og en god rollemodell er bevisst egne styrker og svakheter. En god rollemodell er fleksibel og ydmyk overfor andres behov og forventninger, noe som krever stor forståelse av seg selv og omgivelsene. I forsvarrets grunnsyn på ledelse heter det at destruktiv ledelse fører til redusert disiplin, mot og motivasjon, økt stress og sykefravær og redusert evne til å løse oppdrag. Destruktiv ledelse kan komme til uttrykk på ulike måter, både ved aktive handlinger og fravær av handlinger. Latterliggjøring, trakassering og stadige kritiske kommentarer fra leder trekkes frem som eksempler. Det understrekes at det er nulltoleranse for mobbing og seksuell trakassering i Forsvaret. Unødig detaljstyring, motarbeidelse eller manglende beslutninger i påkrevde situasjoner vil kunne ha tilsvarende negative effekter på både medarbeiderne og organisasjonen, og trekkes frem som eksempler på uønsket ledelse. Som forutsetninger for god ledelse trekkes det frem at lederen må selv være i stand til å gjøre det ubehagelige, tåle å stå i det vanskelige, overvinne maktesløshet, unngå følelsesmessig oppløsning og overvinne motstand.

Departementet foreslår å videreføre bestemmelsene i forskriften om delvis anvendelse § 8 første ledd bokstav b om at det skal legges vekt på om studenten er ilagt refs. Militært ansatte og vernepliktige er underlagt et disiplinærsystem i Forsvaret og kan ilegges refselse på visse vilkår som er angitt i forsvarsloven kapittel 8. Departementet mener at ansvarlig fortsatt bør kunne vektlegge illeggelse av en refselse som en del av skikkethetsvurderingen.

Departementet foreslår å videreføre vurderingskriteriet om at det skal legges vekt på om studenten viser dårlig samarbeidsevner i studiet. I høringsnotatet til dagens bestemmelse er det uttrykt at problemene må være av en slik art at de i noen grad overskygger eller vanskeliggjør undervisningen, øvelser eller gruppeprosessene studenten tilhører.¹⁶ Problemene kan blant annet skyldes helsemessige årsaker, problemer med læring eller en atferd som gjør at studenten samarbeider dårlig med andre. Kriteriet ligner på kriteriet i universitets- og høyskoleforeskriften § 7-3 første ledd bokstav b om at en student er uskikket dersom vedkommende studenten viser manglende vilje eller evne til å samarbeide på måte som innebærer at studenten utgjør en mulig fare for dem studenten vil komme i kontakt med under praksis eller under framtidig yrkesutøvelse, og som departementet i dette kapitlet foreslår skal gjelde for FHS. Fordi kriteriet i universitets- og høyskoleforeskriften innebærer

---

¹⁶ [horingsnotat.pdf](#)

krav om at studenten utgjør en fare, vil kriteriet i tilpasningsforskriften etter omstendighetene kunne dekke bredere.

Departementet foreslår ikke å videreføre vurderingskriteriet i bokstav d om at det skal legges vekt på om studenten har mistet sin autorisasjon eller sikkerhetsklarering. Departementet understreker at dette ikke er ment å innebære en endring i terskelen for skikkethet. Tap av autorisasjon og klarering etter sikkerhetsloven er resultater av en separat prosess. FHS har gitt uttrykk for at deres erfaring er at dette vurderingskriteriet kan føre til at saksbehandlingen blir uoversiktlig, for både parten og for de som behandler saken. Det er ikke *resultatet* tap eller nedsettelse av autorisasjon eller klarering som er det sentrale i skikkethetsvurderingen, men *grunnlaget* for nedsettelsen eller tapet. For eksempel behøver ikke *resultatet* tap av klarering si noe om en students skikkethet for yrket. Departementet understreket at det er foreslått en egen hjemmel for utestengelse som følge av nedsettelse eller tap av sikkerhetsklarering.

FHS har gitt uttrykk for ønske om noe bedre veiledning i vurderingskriteriene for skikkethet. Departementet har derfor vurdert om vurderingskriteriene som gjelder i andre typer skikkethetssaker, kan være aktuelle. Vurderingskriterier for skikkethet i resten av sektoren var inntil 2024 delt inn i sett med kriterier for henholdsvis lærer- og spesialpedagogutdanning, helsefag og teologi. Disse kriteriene var ikke tilstrekkelig overførbare til den militære profesjonsutdanningen og ble derfor ikke brukt da kriteriene ved FHS ble fastsatt. I 2024 ble imidlertid de nasjonale kriteriene slått sammen og gjort mer generelle, slik at de kunne gjelde alle utdanninger som er underlagt skikkethetsvurdering, jf. universitets- og høyskoleforskriften § 7-3.

Departementet foreslår at vurderingskriteriene i universitets- og høyskoleforskriften § 7-3 bokstav a til i skal gjelde for FHS, i tillegg til at kriteriene i dagens forskrift om delvis anvendelse § 8 første ledd a og c videreføres. Hensikten er ikke å gjøre materielle endringer i dagens skikkethetsvurderinger, men å gi bedre veiledning til studentene og dem som behandler skikkethetsvurderingene. Departementet mener de nye kriteriene i mange tilfeller vil være overlappende med de etablerte kriteriene, og at de kan bidra til å gi veiledning i skikkethetssakene.

Universitets- og høyskoleforskriften § 7-3 angir en rekke kriterier. Studenten er uskikket dersom ett eller flere av kriteriene er oppfylt på en måte som innebærer at studenten utgjør en mulig fare for dem studenten vil komme i kontakt med under praksis eller fremtidig yrkesutøvelse. For studenter ved FHS vil dette i hovedsak dreie seg om medstudenter eller andre forsvarsansatte vedkommende møter i forbindelse med praksis og øvelser, men vil også kunne være tredjepersoner uten tilknytning til Forsvaret.

Forslaget innebærer at studenten dermed vil være uskikket dersom han eller hun, på en måte som medfører fare for dem vedkommende kommer i kontakt med under praksis eller fremtidig yrkesutøvelse, viser manglende vilje eller evne til omsorg, forståelse, innlevelse og respekt; viser manglende vilje eller evne til å samarbeide og til å etablere tillitsforhold og kommunisere; misbruker rusmidler eller tilegner seg medikamenter på ulovlig vis; har problemer av en slik art at studenten fungerer svært dårlig i sine omgivelser; viser truende eller krenkende adferd i studiesituasjonen eller overfor dem studenten vil komme i kontakt med under praksis eller under framtidig yrkesutøvelse; viser for liten grad av selvinnsikt i forbindelse med oppgaver i studiet og kommende yrkesrolle; viser uaktsomhet og uansvarlighet som kan medføre risiko for skade på dem studenten vil komme i kontakt med under praksis eller under framtidig yrkesutøvelse; viser manglende vilje eller evne til å endre uakseptabel adferd i samsvar med veiledning; ikke er i stand til å utføre de yrkesmessige vurderingene og handlingene som praksis eller framtidig yrkesutøvelse krever. Kriteriene i

universitets- og høyskoleforskriften § 7-3 vil delvis overlape med de eksisterende kriteriene for skikkethet ved FHS.

Alternativene j til l i universitets- og høyskoleforskriften § 7-3 passer ikke og foreslås derfor ikke å få anvendelse.

Saksbehandling

Departementet foreslår at saksbehandlingsreglene om skikkethet i hovedsak videreføres. Departementet foreslår en ny bestemmelse om at dersom militær disiplinærmyndighet konstaterer brudd på avholdsplikten etter forsvarsloven § 62 eller ilegger refselse etter § 65, skal tvilsmelding sendes til skikkethetsansvarlig. Skikkethetsansvarlig må begrunne hvorfor tvilsmeldingen ikke tas til behandling. Begrunnelsen lagres som et skriftlig notat på saken.

Dagens regler om saksbehandling i forskriften om delvis anvendelse er i all hovedsak den samme som reglene etter universitets- og høyskoleforskriften kapittel 7. Departementet foreslår at universitets- og høyskoleforskriften kapittel 7 gjøres gjeldende, med enkelte unntak og tilpasninger i tilpasningsforskriften. Det innebærer at bestemmelsene om skikkethetsvurdering vil fremgå dels av uhl. § 12-3, dels av universitets- og høyskoleforskriften kapittel 7 og dels av tilpasningsforskriften. Hensikten er å samordne saksbehandlingsreglene med skikkethetsreglene i universitets- og høyskolesektoren for øvrig og unngå dobbeltbehandling.

Skikkethetsnemnda

Sammensetningen av skikkethetsnemnder ved universiteter og høyskoler som fremgår av universitets- og høyskoleforskriften § 7-5 første ledd, er utformet med tanke på andre typer utdanninger, og passer ikke for FHS. Departementet foreslår derfor at nemndas sammensetning reguleres i en egen bestemmelse i den foreslåtte tilpasningsforskriften § 3-5 første ledd, slik som i dagens forskrift om delvis anvendelse § 12.

Departementet foreslår at nemndas sammensetning i hovedsak videreføres som i dag. I stedet for at nemnda skal ledes av «den faglige studieveilederen», foreslås ordlyden «en leder som skal inneha en ledende stilling ved Forsvarets høgskole». Departementet foreslår også at nemnda justeres ned fra ti til ni medlemmer, ved at representantene fra forsvarsgrenene endres fra fire til tre. Dette er det samme antallet som i skikkethetsnemnder etter universitets- og høyskoleforskriften § 7-5, og henger logisk sammen med kravet om to-tredjedels flertall for å fatte vedtak om skikkethet og utestengelse.

I § 3-5 annet ledd foreslås en bestemmelse om at medlemmene kan gjenoppnevnes én gang. For øvrig gjelder reglene om oppnevningsperioder og saksbehandling i universitets- og høyskoleforskriften § 7-5 andre ledd første punktum og tredje ledd.

4.14 Forsvarets høgskoles nemnder

Foruten skikkethetsnemnda omtalt over, er det to nemnder ved FHS, vedtaks- og klagenemnda og Forsvarsdepartementets klagenemnd for FHS. Departementet foreslår i hovedsak å videreføre reglene om nemndene, men har foreslått flere forskriftstekniske endringer for å forenkle og tydeliggjøre reglene.

4.14.1 Nemnd for studentsaker

Gjeldende rett

Etter uhl. § 14-1 første ledd skal universiteter og høyskoler opprette minst én nemnd for studentsaker. Nemnda er klageinstans for enkeltvedtak fattet av institusjonen, bortsett fra der det er fastsatt i eller med hjemmel i uhl. at det er en annen klageinstans, jf. uhl. § 14-1 andre

ledd. Nemnda kan behandle saker som førsteinstans etter uhl. § 12-1 til § 12-8 etter delegering fra styret.

Uhl. § 14-1 er med visse endringer en videreføring av tidligere uhl. § 5-1, som er gjort gjeldende for FHS, jf. forskriften om delvis anvendelse § 2 bokstav e. Tidligere uhl. § 5-1 tredje ledd, om at representanter for institusjonens eier eller medlem av institusjonens styre ikke kan være medlem av nemnda, gjelder ikke.

Nemnda for studentsaker ved FHS går under navnet *vedtaks- og klagenemnda*. Dens virksomhet er regulert i forskrift 14. februar 2023 nr. 198 om opptak, studier og vurdering ved Forsvarets høyskole, fastsatt av høyskolens styre. Det fremgår av denne forskriftens § 13-1 andre og tredje ledd hvilke saker nemnda skal behandle som henholdsvis første- og anneninstans.

Departementets forslag

FHS har foreslått å endre nemndas navn fra vedtaks- og klagenemnda til *nemnd for studentsaker* for å bringe navnet i henhold til ordlyden i universitets- og høyskoleloven. Bakgrunnen er at dagens navn skaper forvirring, fordi det kan være utfordrende å forstå hvilke nemnder som omfattes av hvilke bestemmelser. FD har lagt dette til grunn i forslaget til forskrift.

Departementet foreslår å videreføre unntaket om at representanter for institusjonens eier ikke kan være medlem av nemnda. Bakgrunnen er at Forsvarssjefen anses som høyskolens eier. Dersom bestemmelsen gis anvendelse, vil det innebære at ingen i Forsvaret eller ved FHS kan være medlem av nemnda. Nemnda ville i et slikt tilfelle ikke kunne ha medlemmer med nødvendig profesjonskunnskap. Departementet foreslår dermed unntak fra uhl. § 14-1 fjerde ledd, siste setning.

Departementet foreslår at nemnda for studentsaker gis myndighet til å behandle klager over opptak på visse vilkår etter opptaksforskriften § 5-1. Det er uklart hvilken instans som skal behandle klager på avslag på søknad om betinget opptak. Da nemnda allerede behandler opptakssaker i unntakstilfeller, som ved realkompetansevurdering og dispensasjon fra generell studiekompetanse, mener departementet det er hensiktsmessig at nemnda for studentsaker også behandler klager etter opptaksforskriften § 5-1, da disse også gjelder opptak i unntakstilfeller.

4.14.2 Forsvarsdepartementets klagenemnd for FHS

Gjeldende rett

Etter uhl. § 14-2 kan departementet opprette nasjonale klagenemnder som skal behandle klager på enkeltvedtak og andre avgjørelser på bestemte områder, og gi forskrift om klagenemnder og om saksbehandlingen i nemndene. KD har i universitets- og høyskoleforskriften § 8-2 gitt regler om felles klagenemnd for universiteter og høyskoler. Nemnda skal behandle klager over enkeltvedtak truffet med hjemmel i uhl. § 12-1 til § 12-9 og § 13-2 andre ledd.

Uhl. § 14-2 viderefører med visse endringer tidligere uhl. § 5-1 sjette og sjuende ledd, som er gjort gjeldende for FHS, jf. forskriften om delvis anvendelse § 2 bokstav e. Myndigheten etter tidligere uhl. § 5-1 sjette og sjuende ledd er lagt til FD, jf. delegeringsvedtak av 15. desember 2017. FD har med hjemmel i bestemmelsen opprettet Forsvarsdepartementets klagenemnd for FHS. Nemndas sammensetning og virksomhet er regulert i forskriften om delvis anvendelse § 16 og § 17.

Klagenemnda oppnevnes av departementet, jf. forskriften om delvis anvendelse § 17. Klagenemnda skal ha fem medlemmer med personlige varamedlemmer. Leder og

varamedlem for leder skal ha fylt 25 år og ha juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap og kan ikke være tilsatt i FD eller underliggende etater. Etter forskriften skal varamedlem for leder og ett medlem ha erfaring fra eller kjennskap til vitenskapelig eller studieadministrativt arbeid ved FHS. Minst en av de to skal være militært tilsatt. To medlemmer skal være studenter.

Forskriften stiller etter sin ordlyd krav to krav til varamedlem for leder som ikke stilles til leder: Varamedlemmet skal ha erfaring fra eller kjennskap til vitenskapelig eller studieadministrativt arbeid ved FHS, og enten varamedlemmet eller ett annet fast medlem skal være militært tilsatt. Det er etter ordlyden krav om at varamedlemmet har erfaring fra FHS, samtidig som det er krav om at vedkommende ikke skal være tilsatt i FD eller underliggende etater, herunder FHS. Samtidig er det ikke stilt spesifikke krav til det femte faste medlemmet, som kommer i tillegg til leder, medlemmet med erfaring fra studieadministrativt arbeid og de to studentrepresentantene. Forskriften er tolket slik at ett fast medlem skal ha erfaring fra eller kjennskap til vitenskapelig eller studieadministrativt arbeid ved FHS, mens ett fast medlem skal være militært tilsatt.

Medlemmene oppnevnes for fire år, med unntak av studentmedlemmene som oppnevnes for ett år. Ingen kan oppnevnes for mer enn to perioder. Klagenemnda er vedtaksfør når lederen eller varamedlemmet for lederen og minst to andre medlemmer, hvorav en studentrepresentant, deltar i behandlingen. Ved stemmelikhet avgjør lederens stemme.

Klagenemnda for FHS er med unntak for faglige vurderinger etter forskriften om delvis anvendelse § 14, klageinstans for enkeltvedtak fastsatt med hjemmel i tidligere uhl. § 3-7 om studentopptak; § 4-7 om annullering av eksamen eller prøve; § 4-8 om utestenging og bortvisning; § 4-8 om salærnedsettelse; § 4-9 om utestenging på grunn av straffbare forhold – politiattest; § 4-10 om utestenging av studenter som ikke er skikket og § 4-13 om tvungen avslutning av doktorgradsutdanning ved vitenskapelig uredelighet.

Unntakene i forskriften om delvis anvendelse § 14 for myndigheten til Forsvarsdepartementets klagenemnd for FHS, gjelder faglige vurderinger om opptak på grunnlag av realkompetanse etter tidligere uhl. § 3-6; opptak etter dispensasjon fra krav om generell studiekompetanse etter tidligere uhl. § 3-6; og spesielle opptakskrav som gjelder ferdigheter eller opptaksprøver fastsatt av Forsvaret. Det kan kun klages på formelle feil ved gjennomføringen av spesielle opptakskrav til utdanning ved FHS. Spesielle opptakskrav kan være evnetester, intervju, øvelse, fysiske tester mv. Det er særlig vurderinger av søkerens prestasjoner på intervju og øvelse som ikke er egnet for klage. I slike situasjoner møter søkeren et intervjupanel eller ulike observatører som vurderer kandidatens prestasjoner. Dette blir så behandlet i de daglige opptaksmøtene. Etter forskriften er det FHS' vedtaks- og klageorgan, altså nemnd for studentsaker, som skal behandle klager i disse sakene.

Departementets forslag

Departementet foreslår at ordningen med en egen klagenemnd underlagt FD videreføres, slik at myndigheten etter uhl. § 14-2 legges til FD.

FD foreslår at nemndas sammensetning videreføres som i dag, med visse justeringer. Departementet har foreslått en omskriving av bestemmelsen for å tydeliggjøre hvilke krav som stilles til de ulike kategoriene medlemmer. Departementet foreslår at leder og leders vara skal være jurister slik dette er definert i advokatloven § 67, og ikke være tilsatt i FD eller underliggende etater. Departementet har god erfaring med å ha en jurist som nemndas leder, noe som blant annet bidrar til studentenes rettssikkerhet. Departementet mener det bør stilles like krav til leder og varaleder, og departementet foreslår å fjerne ytterligere krav til varaleder. Ett fast medlem med varamedlem skal ha erfaring fra eller kjennskap til vitenskapelig eller

studieadministrativt arbeid ved FHS. Departementet erfarer at dette er en stor ressurs i nemnda, blant annet i fuskesaker. Departementet foreslår at ett fast medlem med varamedlem skal være militært ansatt. Kjennskap til profesjonen er viktig, blant annet i saker om skikkethet. To medlemmer skal være studenter. Departementet foreslår en tilføyelse om at disse skal oppnevnes i samsvar med forslag fra representative studentorganisasjoner. Dette er i tråd med ordningen i felles klagenemnd, jf. universitets- og høyskoleforskriften § 8-2 andre ledd bokstav c.

Felles klagenemnd har ikke personlige varaer, og oppnevner i stedet numeriske varaer for representantene, jf. universitets- og høyskoleforskriften § 8-2 andre ledd. I Forsvarsdepartementets klagenemnd for FHS er det bare én person som oppnevnes i alle kategoriene bortsett fra studentkategorien. Vararepresentantene deres vil derfor uansett være personlige. FD foreslår å videreføre ordningen med personlige vararepresentanter også for studentkategorien.

Departementet foreslår at oppnevningstiden for studentene utvides fra ett til *inntil* to år, slik ordning er for felles klagenemnd. Bakgrunnen er hensynet til kontinuitet. Departementet foreslår å videreføre oppnevningstiden på fire år for øvrige medlemmer, og at disse kan gjenoppnevnes én gang.

Departementet foreslår en spesifisering om at kravene i likestillings- og diskrimineringsloven § 28 første ledd skal oppfylles for studentrepresentantene og de øvrige medlemmene hver for seg. Departementet har foreslått å videreføre regler om når nemnda er vedtaksfør.

Departementet foreslår å fjerne formuleringen om at klagenemndas vedtak kan ikke påklages, fordi dette følger av alminnelig forvaltningsrett. KD har fjernet lignende formuleringer i reguleringen av egne nemnder.

Departementet foreslår at klagenemndas myndighet videreføres, med oppdaterte henvisninger til dagens uhl. Departementet foreslår at klagenemnda skal være klageinstans for enkeltvedtak om utestenging på grunn av manglende sikkerhetsklarering eller manglende oppfyllelse av medisinske krav, samt vedtak om bortvisning som følge av tapt eller nedsatt autorisasjon.

Dagens forskrift om delvis anvendelse legger opp til at klagenemnda for FHS skal behandle klager om tvungen avslutning av doktorgradsutdanning ved vitenskapelig uredelighet, jf. forskriften om delvis anvendelse § 16 første ledd bokstav g, jf. tidligere uhl. 4-13 første ledd. Departementet foreslår at denne særreguleringen ikke videreføres, og at klagene behandles av KD, slik systemet er for universitets- og høyskolesektoren for øvrig, jf. uhl. § 13-2 første ledd. Nasjonal klagebehandling er begrunnet i å sikre likebehandling på et område med svært få saker, og bidra til å utvikle lik praksis for alle saker om vitenskapelig uredelighet etter forskningsetikkloven, jf. prop. 126 L (2022-2023) s. 267. Departementet viser for øvrig til begrunnelsen i proposisjonen.

Departementet foreslår å slå sammen reglene i § 14 og § 16 i gjeldende forskrift om delvis anvendelse, slik at reglene om hvilke saker om opptak som skal klagebehandles i nemnda for studentsaker fremgår av andre ledd av samme bestemmelse.

4.15 Forsvarsdepartementets og Forsvarets myndighet

I uhl. § 4-1 annet ledd fremgår det at styret skal fastsette mål og resultatkrav og sikre at institusjonens økonomiske ressurser og eiendom disponeres i samsvar med *reglene gitt av den overordnede myndigheten*. Departementet foreslår at disse reglene kan gis fra Forsvaret. Departementet foreslår at Forsvaret gis myndighet til å fastsette godtgjøring til styret etter uhl. § 4-1 sjette ledd.

Departementet foreslår at Forsvaret gis myndighet til å forlenge styrets funksjonsperiode og styremedlemmenes tjenestetid etter uhl. § 4-4 tredje ledd, og til å oppnevne styreledere etter § 4-4 fjerde ledd.

Departementet foreslår at Forsvaret gis myndighet til å fastsette åremålsperioder etter uhl. § 7-6 *ansettelse på åremål* annet ledd. Videre foreslås at Forsvaret gis myndighet til å fastsette forskrifter etter bestemmelsen femte ledd første og andre punktum, samt sjette ledd.

Forsvarets høgskole stiller i dag særlige krav til opptak, og har behov for å kunne fastsette slike særskilte opptakskrav også i fremtiden. Dette vil derfor videreføres. Departementet foreslår i dette høringsnotatet at Forsvaret gis myndighet til å fastsette forskrifter for FHS etter uhl. § 8-1 *krav for opptak til høyere utdanning* femte ledd, § 8-3 adgangsregulering til et bestemt studium første ledd og § 8-4 rangering. Departementet vil etter høringen komme tilbake til hvordan reguleringen av særskilte opptaksregler bør skje. Et alternativ er at opptakskrav fastsettes i opptaksforskriften.

Departementet foreslår at Forsvaret gis myndighet til å frita enkelte studier ved FHS fra kravet om kvote for førstegangsvitnemål etter forskrift 6. januar 2017 nr. 13 om opptak til høgare utdanning (opptaksforskriften) § 7-2 femte ledd, til å fastsette regler om kvoter og rangering etter opptaksforskriften § 7-3 første til tredje ledd, samt fastsette regler om tilleggspoeng etter opptaksforskriften § 7-9 første ledd.

Forskriftshjemlene kan alternativt gis av KD i delegeringsvedtak, fremfor å fremgå av forskriften. FD vil vurdere dette etter høringen.

Det vises til forslaget § 5-1.

4.16 Ikrafttredelse

Forslaget er en tilpasning til universitets- og høyskoleloven som trådte i kraft 1. august 2024. Det er derfor behov for å fastsette forskriften så snart som mulig. Departementet foreslår at forskriften trer i kraft 1. august 2026.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget legger i stor grad opp til videreføring av gjeldende praksis, og vil ikke gi vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser. Innføring av tilsettingsmyndighet for styret ved FHS for ansattgruppen sivile i undervisnings- og forskningsstillinger medfører at det opprettes et lokalt tilsettingsråd og lokale HR-tjenester ved FHS. Forslaget vil medføre visse økonomiske og administrative konsekvenser internt hos FHS. Disse vil dekkes innenfor Forsvarsdepartementets egne budsjettammer.

Forslag til forskrift om unntak fra og tilpasninger til universitets- og høyskoleloven for Forsvarets høyskole

I Generelle bestemmelser

§ 1-1 Formål og virkeområde

Forskriften gjør unntak fra og tilpasninger til universitets- og høyskoleloven med tilhørende forskrifter for Forsvarets høyskole. Formålet er å ivareta særskilte krav for at FHS kan gi god og relevant utdanning av høy kvalitet.

II Unntak og tilpasninger til universitets- og høyskoleloven

§ 2-1 Styrets sammensetning

Styret ved Forsvarets høyskole skal bestå av ni medlemmer med følgende sammensetning:

- a. Tre representanter skal velges blant institusjonens ansatte. Minst én av disse skal være teknisk eller administrativt ansatt.
- b. Én representant skal velges blant studentene. Studentene skal ha rett til å møte med ytterligere én student med tale- og forslagsrett.
- c. Sjefene for de tre forsvarsgrenene Hæren, Sjøforsvaret og Luftforsvaret skal ha fast plass i styret i kraft av sine stillinger som grensjef, for hele beordringens varighet. Grensjefene skal ha egne varaer.
- d. To representanter, inkludert styrets leder, skal være uten tilknytning til forsvarssektoren. De eksterne styremedlemmene uten tilknytning til forsvarssektoren skal ha solid akademisk kompetanse og ledererfaring, lang erfaring fra universitets- og høyskolesektoren og erfaring fra forskningsarbeid.

Universitets- og høyskoleloven § 4-3 andre og tredje ledd gjelder ikke. Universitets- og høyskoleloven §§ 4-4 første ledd siste punktum, fjerde ledd første punktum, femte og sjette ledd gjelder ikke for valgkretsen grensjef.

§ 2-2 Rektor

Rektor ved Forsvarets høyskole ansettes i henhold til Forsvarets ansettelsesreglement.

Universitets- og høyskoleloven §§ 4-5 første ledd og 4-6 gjelder ikke for Forsvarets høyskole.

§ 2-3 Ansettelse

Ansatte ved Forsvarets høyskole som ikke er i sivile undervisnings- og forskningsstillinger ansettes i henhold til Forsvarets ansettelsesreglement.

§ 2-4 Klage på vedtak om ordensstraff, oppsigelse, suspensjon og avskjed

Klage på vedtak om ordensstraff, oppsigelse, suspensjon og avskjed ved Forsvarets høyskole, jf. uhl. § 7-10, skal avgjøres av Forsvarsdepartementet.

§ 2-5 Unntak fra krav om arbeidsbelastning

Universitets- og høyskoleforskriften § 1-11 bokstav f om studietilbudets samlede arbeidsomfang gjelder ikke for Forsvarets høyskole.

§ 2-6 Retten til å gå opp til eksamen

Forsvaret kan gi forskrift om vilkår for retten til å gå opp til eksamen. Universitets- og høyskoleloven § 11-4 første ledd gjelder ikke.

§ 2-7 Rangering av søkere

Søkere til utdanning ved Forsvarets høyskole som har opptaksprøve som spesielt opptakskrav, kan rangeres

- a. etter forskrift om opptak til høgare utdanning §§ 7-1 til 7-9, 7-11, 7-12 og kapittel 9
- b. på grunnlag av undersøkelser og opptaksprøver, eller
- c. på grunnlag av en kombinasjon av bokstav a og b.

Forsvaret fastsetter hvilket alternativ som skal følges for den enkelte utdanningen. Fastsatte kvoter for førstegangsvitnemål gjelder med mindre Forsvaret har fastsatt unntak.

Tjeneste i Forsvaret utover førstegangstjenesten gir ett tilleggspoeng ved opptak til FHS.

Stiller to søkere likt eller tilnærmet likt ved opptak til videregående offisersutdanning, skal søkeren av det kjønn som er underrepresentert blant studentene ved utdanningen, rangeres først.

§ 2-8 Kvoter for søkere med regional tilknytning

Når særskilte omstendigheter gjør det ønskelig, og det er i tråd med EØS-avtalen, kan Forsvaret fastsette kvoter på studier for søkere med tilknytning til Nord-Norge for å sikre at et visst antall studenter med denne tilknytningen er representert på studiet og i yrket.

For å kunne bli tatt opp i kvoten, må søkeren legge frem dokumentasjon på tilknytning til Nord-Norge fra offentlig myndighet. Dokumentasjonen skal vise at søkeren har bodd i Nord-Norge de siste ti årene, og fremdeles bor der. Dersom søkeren ikke har bodd i Nord-Norge de siste 10 årene, kan søkeren likevel konkurrere i kvoten dersom søkeren kan dokumentere minst to av følgende punkter:

- a. vitnemål fra videregående opplæring eller fag- eller svennebrev i regionen
- b. vitnemål fra grunnskoleopplæring i regionen
- c. at vedkommende har bodd i Nord-Norge minst ti år totalt.

§ 2-9 Unntak fra samordnet opptak

Universitets- og høyskoleloven § 8-5 første ledd om nasjonal samordning av opptak gjelder ikke for Forsvarets høyskole.

§ 2-10 Unntak fra forskrift 6. januar 2017 nr. 13 om opptak til høgere utdanning

Forskrift om opptak til høgare utdanning § 7-10 og 7-13 gjelder ikke for Forsvarets høyskole.

§ 2-11 Øvrige unntak fra universitets- og høyskoleloven

Følgende bestemmelser i universitets- og høyskoleloven skal ikke gjelde for Forsvarets høyskole:

- § 9-9 om samordning av vedtak om godkjenning av utenlandsk høyere utdanning

- § 10-1 fjerde ledd om at institusjonen skal samarbeide med studentsamskipnaden om å legge til rette for et godt læringsmiljø og god studentvelferd

§ 2-12 Forholdet til universitets- og høyskoleloven i krig, når krig truer, eller ved styrkeoppbygging

I krig eller når krig truer, eller ved styrkeoppbygging etter forsvarloven § 17 tredje ledd bokstav e, kan forsvarssjefen bestemme at universitets- og høyskoleloven delvis eller i sin helhet, med tilhørende forskrifter, ikke skal gjelde for Forsvarets høgskole. Kvalitetskravene til en akkreditert høyskole skal oppfylles så langt det er mulig. Vurdering av utdanning for å møte Forsvarets behov gjøres på nytt hvert halvår i tråd med operative planer.

§ 2-13 Utestengelse og bortvisning

Hvis en student mister sikkerhetsklarering, eller får nedsatt sikkerhetsklarering til et nivå under klareringsnivået fastsatt for studiet, kan styret selv eller nemnda for studentsaker vedta at studenten utestenges fra utdanningen ved FHS. Det samme gjelder dersom studenten ikke lenger oppfyller de medisinske kravene som stilles ved opptak til Forsvarets høgskole.

Hvis en student mister sin autorisasjon, eller får autorisasjonen nedsatt til et nivå under det som kreves for studiet, kan studenten bortvises inntil klareringsmyndigheten har tatt stilling til klareringsspørsmålet.

2-14 Unntak fra registrering i register for informasjonsutveksling om reaksjoner

Universitets- og høyskoleloven § 12-11 om register for informasjonsutveksling om reaksjoner gjelder ikke for vedtak om utestengelse eller bortvisning etter denne forskrift § 2-13 eller vedtak om utestengelse på bakgrunn av skikkethetsvurdering. Det samme gjelder vedtak om reaksjoner som gjelder studenter som er skjermet av sikkerhetshensyn.

III Skikkethet

§ 3-1 Skikkethetsvurdering ved Forsvarets høgskole

Søkere og studenter ved Forsvarets høgskole skal vurderes som skikket for yrket som offiser, befal eller spesialist i Forsvaret, jf. universitets- og høyskoleloven § 12-3. Vurderingen skal være en helhetsvurdering av studentens forutsetninger for å kunne fungere i yrket.

Universitets- og høyskoleforskriften kapittel 7 gjelder for skikkethetsvurderinger ved Forsvarets høgskole, med de tilpasninger som følger av kapittelet her.

§ 3-4 Vurderingen av om en student er skikket

I vurderingen av om en student er skikket, skal det, i tillegg til kriteriene i universitets- og høgskoleforskriften § 7-3, legges vekt på om

- a. studenten viser holdninger eller atferd som strider mot kjerneverdiene i Forsvarets verdigrunnlag eller mot Forsvarets grunnsyn på ledelse, om
- b. studenten er ilagt refselse etter forsvarloven § 65, og om
- c. studenten viser dårlig samarbeidsevner i studiet

Vurderingskriteriene gjelder for både løpende og særskilt skikkethetsvurdering.

§ 3-5 Skikkethetsnemnd for Forsvarets høgskole

Styret ved Forsvarets høyskole skal oppnevne en skikkethetsnemnd. Skikkethetsnemnda skal ha ni medlemmer med personlige varamedlemmer, og være sammensatt slik:

- a. en leder, som skal inneha en ledende stilling ved Forsvarets høyskole
- b. en representant fra hver av de tre forsvarsgrenene, Hæren, Sjøforsvaret og Luftforsvaret.
- c. to faglærere, hvorav en skal være offiser og en sivil
- d. to studentrepresentanter
- e. en ekstern jurist, jf. advokatloven § 67.

Medlemmene kan gjenoppnevnes én gang.

§ 3-6 Tvilsmelding ved saker som avgjøres av militær disiplinærmyndighet

Dersom militær disiplinærmyndighet konstaterer brudd på avholdsplikten etter forsvarsloven § 62 eller ilegger refselse etter § 65, skal tvilsmelding sendes til skikkethetsansvarlig.

Dersom skikkethetsansvarlig kommer til at en tvilsmelding etter første ledd ikke skal tas til behandling, skal begrunnelsen nedtegnes og arkiveres.

IV Forsvarets høyskoles nemnder

§ 4-1 Forsvarets høyskoles nemnd for studentsaker

Regler om Forsvarets høyskole nemnd for studentsaker fremgår av universitets- og høyskoleloven § 14-1. Begrensningen i § 14-1 fjerde ledd femte punktum om at representanter for institusjonens eier ikke kan være medlem av nemnda, gjelder ikke.

§ 4-2 Klagenemnda for Forsvarets høyskole

Klagenemnda for Forsvarets høyskole oppnevnes av Forsvarsdepartementet.

Klagenemnda skal ha fem medlemmer og være sammensatt slik:

- a. Leder og leders vara skal være jurister, jf. advokatloven § 67, og kan ikke være tilsatt i Forsvarsdepartementet eller underliggende etater.
- b. Ett medlem med ett personlig varamedlem skal ha erfaring fra eller kjennskap til vitenskapelig eller studieadministrativt arbeid ved Forsvarets høyskole.
- c. Ett medlem med ett personlig varamedlem skal være militært tilsatt.
- d. To medlemmer med personlige varamedlemmer skal være studenter. Medlemmene skal oppnevnes i samsvar med forslag fra representative studentorganisasjoner.

Medlemmene oppnevnes for inntil fire år, med unntak av studentrepresentantene som oppnevnes for inntil to år. Medlemmene kan gjenoppnevnes én gang. Personer som har vært varamedlemmer, kan oppnevnes i to perioder som fast medlem.

Kravene i likestillings- og diskrimineringsloven § 28 første ledd skal oppfylles for studentrepresentantene og de øvrige medlemmene hver for seg.

Klagenemnda er vedtaksfør når lederen eller varamedlemmet for lederen og minst to andre medlemmer, herav en studentrepresentant, deltar i behandlingen.

Ved stemmelikhet avgjør lederens stemme.

§ 4-3 Hvem som er klageinstans

Klagenemnda for Forsvarets høyskole er klageinstans for enkeltvedtak truffet med hjemmel i følgende bestemmelser i universitetets- og høyskoleloven:

- a. § 8-3 om adgangsregulering til et bestemt studium
- b. § 8-5 om gjennomføring av opptak
- c. § 12-1 om inndragning av dokumenter, karantenetid, utestenging og annullering av opptak eller godkjenning som følge av bruk av falske dokumenter,
- d. § 12-2 om utestenging som følge av straffbare forhold
- e. § 12-3 om skikkethet og utestengelse som følge av skikkethetsvurdering, jf. denne forskrift kapittel III
- f. § 12-4 om annullering av eksamen eller prøve, utestenging og fratakelse av retten til å gå opp til eksamen som følge av uredelig opptreden og fusk.
- g. § 12-5 om bortvisning, utestengelse og fratakelse av retten til å gå opp til eksamen som følge av forstyrrende opptreden.
- h. § 12-9 om salærnedsettelse
- i. Utestengelse på bakgrunn av tap eller nedsettelse av sikkerhetsklarering eller manglende oppfyllelse av medisinske krav, jf. § 2-13 første ledd i forskriften her
- j. Bortvisning som følge av manglende autorisasjon, jf. § 2-13 andre ledd i forskriften her.

Nemnd for studentsaker ved Forsvarets høyskole behandler klager over:

- a. faglige vurderinger om opptak etter dispensasjon fra krav om generell studiekompetanse etter universitetets- og høyskoleloven § 8-1 fjerde ledd
- b. faglige vurderinger om opptak på grunnlag av realkompetanse etter universitets- og høyskoleloven § 8-2
- c. opptak på visse vilkår etter forskrift om opptak til høyere utdanning § 5-1
- d. formelle feil ved gjennomføringen av spesielle opptakskrav som gjelder ferdigheter eller opptaksprøver fastsatt av Forsvaret. Faglige vurderinger av søkerens prestasjoner kan ikke påklages.

V Fullmakter

§ 5-1 Forsvarsdepartementets og Forsvarets myndighet

Forsvaret gir regler etter universitetets- og høyskoleloven § 4-1 annet ledd og fastsetter godtgjøring etter § 4-1 sjette ledd. Forsvaret kan forlenge styrets funksjonsperiode og styremedlemmenes tjenestetid etter § 4-4 tredje ledd, og oppnevne styreledere etter § 4-4 fjerde ledd.

Forsvaret kan etter forslag fra styret fastsette åremålsperioden etter uhl. § 7-6 annet ledd.

Forsvaret kan gi forskrift for Forsvarets høyskole til universitets- og høyskoleloven § 7-6 femte ledd første og andre punktum og § 7-6 sjette ledd, § 8-1 femte ledd, § 8-3 første ledd og § 8-4.

Forsvaret kan frita enkelte studier fra kravet om kvote for førstegangsvitnemål etter forskrift 6. januar 2017 nr. 13 om opptak til høgare utdanning § 7-2 femte ledd, fastsette regler om kvoter og rangering etter samme forskrift § 7-3 første til tredje ledd, samt fastsette regler om tilleggs poeng etter samme forskrift § 7-9 første ledd.

VI Ikrafttredelse

§ 6-1 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. august 2026. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 30. juli 2018 nr. 1211 om delvis anvendelse av universitets- og høyskoleloven for Forsvarets høgskole og om nemnder og forskrift 16. desember 2005 nr. 1575 om delvis innlemming av Forsvarets etterretningshøgskole under lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler.